

ΕΡΑΝΟΣ

Χαριστική και δωρεάν έκδοση της Έκδοσης της Εκκλησίας
καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῦ Πνευματικοῦ της
Ἐθνικῆς Ἡμερολογίου

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΤΩΝ ΑΛΥΓΡΩΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ. ΚΑΙ

ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΕΡΑΝΟΝ ΑΥΤΩΝ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΑ ΨΑΡΡΟΥΣ. ΣΤΑΔΙΟΥ 38

ΕΡΑΝΟΣ

Υπό την αιγίδα και άδεια της Επιτροπής της Εκκλησίας
του Αιγαίου αρμόδιας του Πρωτοκλήτου της
Εθνικής Πατριαρχικής

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄.

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΤΩΝ ΑΔΥΤΡΩΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ, ΚΑΙ

ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΕΡΑΝΟΝ ΑΥΤΩΝ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΑ "ΘΑΡΡΟΥΣ", ΣΤΑΔΙΟΥ 38

ΒΙΒΛΙΟ
Δ. ΠΑΠΑΝΔΡΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε΄.

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἐδρανεῖς ἴδωι πρὸς τὴν δόξαν τῶν ὁπίσθεν αἰῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καὶ ἦν ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων Ἀυτοκρατορῶν ὁ Κοσταντῖνος ὁ Πάλαιολόγος, ἔπιπτε πρὸς τὴν Πέλιν τοῦ Ρωμανοῦ. Καὶ μετ' αὐτοῦ συναπέθρησαν ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ κατελείπετο τὸ Κράτος τὸ μέγα καὶ ἡ σφραῖα τοῦ Σταυροῦ ἐξηφανίζετο ἀπὸ τῆν Ἡμισέληνον, φοβερὰν ἀπλουμένην ἐπὶ τὰς βαρβαρικὰς θορὰς, ἃς ἡ Ἄσια ἐξήμεσε διὰ τὰ κατακλύσουσιν τὴν Ἐδράνην ἀμπασαν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐνεκρόθη. Τὸ Γένος αἶρον τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου τὸν ἔκλυεν ἐπὶ δουλείαν στυγεράν. Οἱ αἰῶνες παρήχοντο. Καὶ ἡ ζωτικότητα τῆς φυλῆς ἡ δυναμοτή, μόλις κατῴρθον νὰ κρατῆ σπινθήρας ἐλαχίστους τῆς ἄλλοτε σφρηγίσσης ζωῆς, σπινθήρας προσοριζομένης νὰ χορηγηθῶσιν ὡς ἔνασμα διὰ τὴν προκαίαν, ἐξ ἧς καὶ πάλιν θ' ἀνέθορον ἡ ἐλευθερία ἡ περιμάχητος.

Ἐκλυον οἱ σκλάβοι. Συνετριβοντο. Ἄλλ' ἀνδριζόμενοι, εἴηρον τὴν ἐλπίδα. Τὴν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ἀνακινοῦντες τὰς ἀλύσεις τῶν ἡτέριζον μετ' ἑαυτὸν τὸ βλέμμα τὸ ἀγλάσιμα τῆς Πίστεως καὶ τοῦ Γένους, τὸν καθὼν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, πνιθυρίζοντες;

... Πάλι μετ' ἑαυτὸν μετ' ἑαυτὸν,
Πάλι δικὰ μας θῆναι...

Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου τέλος ἐφθάσε: Τὸ 1821.
Μετ' ἰὼν δαυλὸν τῆς ἐλευθερίας φλέγοντα, οἱ Φίλικοι ἐξώρμων. Ἡ προκαία ἐτίθετο. Οἱ Ἰερολοχίται παρὰ τὸ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΙΣΑΟΥ Ν. ΣΑΠΑΚΙΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αρχιεπισκοπὴν προσέφερον τὴν πρώτην ἐκατόμβην εἰς τῆς
ἐλευθερίας τὸν δωμῶν Ἀλλὰ καὶ τὸ θηρίον ἐξηγγείρετο.
Ὁ φωνὴς ἀνήγγειρε τὴν κεφαλὴν θρασείαν καὶ ἔπροσε νὰ
τὴν θυμίσῃ. Ἐπρόσε νὰ πέσουν αἱ κεφαλαὶ τοῦ Γένους.
Καὶ ἦτοξε τότε τὸ Μαρτυρολόγιον εἰς τὰς σελίδας τοῦ ὀ-
πίου κατακλίνονται οἱ ἐπίσκοποι τῆς Φυλῆς, οἵτινες διὰ
τοῦ αἵματός των ἐπότισαν καὶ ἐγινάντισσαν τὰς ρίζας τοῦ
δένδρου τῆς Ἐλευθερίας, ἅπερ παχύσκιον σήμερον ἄλλου-
ται ἐπὶ τοῦ μεριστοῦ μέρους τοῦ τότε δούλου Ἑλληνισμοῦ.

Ἐκράτει τότε τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Γρηγόριος ὁ
Ε΄ Ἐπίσκοπος καὶ Γενάρχης πλήρη ἔχων τὴν συνείδησιν
τῶν πρὸς τὸ Γένος καὶ τὸ ἔθνος καθηκόντων του. Καὶ
μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπὶ τὴν μῆριν τοῦ τεράννου ἔκτισεν
αὐτός, διὰ τὴν κραταιώσῃ μετὰ τὸ μαρτύριόν του τὴν ἀγῶνα
τῆς Φυλῆς καὶ νὰ καταστήσῃ παράδειγμα τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀ-
ναστάσεως αὐτῆς ἀφειλομένων θνητῶν.

Τὸ ἔθνος ἀποκατασταθὲν ἀπέδωκεν ἐγγνώμον τὰς νε-
νομισμένας τιμὰς εἰς τὸν Ἐθνομάρτυρα. Ἀλλ' ἡ διοργα-
σίαν του καὶ ἡ ἐξιστόρησις τοῦ μαρτυρίου του, δὲν κατασο-
φάθη νὰ δοθῇ μέχρι σήμερον σαφῶς, ἂν ἔχι τελείως. Σή-
μερον, ὅποτε τὸ ἔθνος μεγαλύνεται καὶ ἡ θύρα ἡ κλειστή
ἀπὸ ἑνὸς σχεδὸν αἰῶνος, ἡ θύρα πρὸ τῆς ὁποίας ἀνηστή-
θη τὸ σελτὸν σῶμά του, ἐτοιμάζεται ν' ἀνοίξῃ, θέλουεν ν'
ἀποπειρασθῶμεν ἡμεῖς τοῦτο. Ἀνερέξαμεν εἰς πηγὰς ἀπὸ
πολλοῦ χρησιμοθησίας. Καὶ ἀνεύρομεν λεπτομερείας, εἰς
τοὺς πολλοὺς ἀγνώστους. Ταύτας δὲ παραθέσωμεν μετὰ τὴν
πεπολιθῆσθαι ὅτι προσθέτομεν ἕνα λίθον ἀκόμη εἰς τὸ μνη-
μεῖον, ὅπερ ἐγὼ ὅσον ὑπάρχει Ἑλλάς θὰ ὑψοῦται ὑπερῶ-
φανον διὰ τὸν θαυμάσιον Πατριάρχη.

Ἡ Δημησιὰνα τῆς Ἀρχαδίας ἣτις κευχᾶται ὡς γεν-
νήσασα πολλοὺς Ἀρχιερεῖς, Ἀρχιεπισκόπους, Πατριάρ-
χας, διδασκάλους, ἰατροὺς, προεστοὺς, εἶνε ἡ κοιτίς εἰς ἣν
εἶδε τὸ φῶς καὶ ὁ μέγας Πατριάρχης. Ἐγεννήθη τὸ 1745.

Ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐνομάζετο Ἰωάννης Ἀγγελόπουλος, ἡ δὲ
μήτηρ του Ἀσημίνα, τὸ γένος Παναριστοπούλου. Τὸ κο-
σμικὸν τῶν ὀνομα ἦτο Γεώργιος, Γεώργιος Ἀγγελόπου-
λος.

Τὰ πρώτα γράμματα ἐξεμάθεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρι-
δί, μαθητεύσας τὸ πρῶτον παρὰ τινὶ Ἱερομονάχῳ, Μελε-
τίῳ, ὅστις ἐπῆρξε θεῖος καὶ ἀνάδοχος αὐτοῦ. Τῷ 1765,
εἰκοσαετῆς ἤδη τὴν ἡλικίαν ὄν, ἀνεχώρησεν ἐκ Δημησι-
νης μετὰ τοῦ Ἱερομονάχου Ἀθανασίου Ρουσοπούλου, ὅστις
ἀουσίως ἐπῆρξε διδάσκαλος αὐτοῦ. Ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀ-
θήνας, παρέμεινεν ἐπὶ διετίαν γενόμενος μαθητῆς τοῦ τό-
τε ποιηματοῦς διδασκάλου Δημητρίου Βόδα.

Τὸ 1767 ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν μεταβάς εἰς Σμύρ-
νην πρὸς συνάντησιν ἄλλου θεοῦ του, Μελετίου, ὅστις ἔ-
πηρέει ὡς Ἐκκλησιαστικῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ταῦ.
Ἐξ Σμύρνης παρέμεινεν ἐπ' ἀρκετὸν διακοῦσας μαθήμα-
τα ἐν τῇ Ἐθαγγελικῇ Σχολῇ. Μετέβη κατόπιν εἰς τι μονή-
δοσιον τῶν Στρογάδων, ὅπου μετὰ μικρὰν παραμονὴν ἐνε-
δύθη τὸ μοναστικὸν σχῆμα, μετανομασθεὶς εἰς Γρηγόρι-
ον. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Πάμμον διὰ τὴν μαθητεύσῃ πλησί-
ον τοῦ Ἀσκήτῃ τοῦ Κεραμέως.

Κατεῖχε τότε τὸν Μητροπολιτικὸν Θρόνον τῆς Σμύρνης
ὁ ἐκ Πελοποννήσου Προκόπιος, ὅστις εἶχεν ἤδη γνωρίσει
τὸν Γρηγόριον καὶ ἐκ τῆς προηγουμένης ἐν Σμύρνη πα-
ραμονῆς αὐτοῦ. Πληροφόρηθεὶς δὲ ἤδη τὴν ἀρετίαν πλέον
μφορῶσαι τοῦ νεοφῶ Γρηγορίου τὸν ἐκάλεσεν ἐκ νέου εἰς
Σμύρνην διὰ τὰ τὴν κρατήσῃ πλησίον του προσχειρῶν αὐ-
τὸν εἰς Ἀρχιδιάκον.

Ὅντως ὁ μέλλων Πατριάρχης ἐγκατεστάθη πλέον ὀρι-
στικῶς εἰς Σμύρνην, ὅπου μετ' ὀλίγον, κατὰ τὸ 1770 προ-
σεκάλεσε καὶ τοὺς γηραιοὺς αὐτοῦ γονεῖς, τὸν ἀδελφὸν
του Παναγιώτην καὶ τὰς δύο ἀδελφὰς αὐτοῦ Ἀνναν καὶ
Ἐξακουστήν.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα Δημησιὰναν

ἐλευθερίας ἀπαξ ἐπι ὁ Γρηγόριος, ἀνοικοδομίας τότε τὴν Σχολὴν αὐτῆς καὶ προσθέτας ὑπὸ εὐεχέως δαυμάτια διὰ τὰ κατωτέρω ἐν αὐτοῖς δωρεὰν οἱ προσερχόμενοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Πελοποννήσου ἀποροὶ μαθηταί.

Τὸ 1784 ὁ Σμύρνης Προκόπιος ἐκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ, ἅμα τῇ ἀναρχίᾳ του, ἦτο τὰ προτείνει εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γρηγορίου ὡς διαδόχου αὐτοῦ διὰ τὸν Μητροπολιτικὸν Θρόνον τῆς Σμύρνης. Ἡ πρότασις αὕτη ἐνεκρίθη μετ' ὀλίγον διὰ κοινῆς ψήφου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὁ Γρηγόριος μετακλήθει εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐχειροτονήθη εἰς Μητροπολίτην Σμύρνης.

Ἐπὶ δεκαετία συναπτά ἔτη ὁ Γρηγόριος ἐμητροπολίτευεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἰωνίας. Καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐδικαίωσε τὰς ἐλπίδας, αἵτινες εἶχον στηριχθῆ ἔπ' αὐτὸν. Ἐκτός τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς, ὃν λαμπρὸν ἀνωκοδόμησε, κατώρθωσε μετ' ὅλας τὰς παρεμβάλλουμένας παρὰ τῆς τουρκικῆς δεσποτείας δυσχερείας καὶ νέους ναοὺς τὰ ἰδοῦσθαι καὶ τὸν κλῆρον τῆς περιφερείας του ν' ἀποδοῦναι τὸν περιεφύμωτον κεφαλικοῦ φόρον (χαρτασιῦ), παλλάξ τὸν περιεφύμωτον κεφαλικοῦ φόρον (χαρτασιῦ), συμφωνήσας τὰ πληρῶνεται ποσὸν τι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως δι' ὅλους τοὺς κληρικούς. Ἀλλ' ἐπι πρὸς, ὅπως οὐκ ἔστιν ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου, λύων τὰς ἀναρνούμενας μεταξὺ αὐτοῦ διαφορὰς, νοσητῶν, καθοδηγῶν, εἰρηνοποιῶν, συμβιβάζων καὶ πρᾶντων τὰ ἐξεργερούμενα πάθη.

Τὸ 1798 ἐπὶ Πατριάρχου Γερασίμου Γ'. τοῦ ἀπὸ Λέγκων, μετέβη εἰς Κωνσταντινὴν, μετασχὼν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Καὶ μετ' ὀλίγον παραιτηθέντος τῆς Πατριαρχείας τοῦ Γερασίμου ψήφω κοινῇ καὶ ἀποφάσει Συνοδικῇ ἐκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ὑπὸ τὸ ὄνομα Γρηγόριος δ' Ε'.

Ὁ νέος Πατριάρχης, ὁ τοσοῦτον φαινὰς σελίδας μέλων τὰ χαράξῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ

Γένους, ἦτο τότε ὑπερπειθηκοταστῆς. Ὑψηλὸς τὸ αἰσθημα, ισχνός, μετ' ὑψηλοῦ ὀφθαλμοῦ, περιστοιχόμενος ὑπὸ μέλανος κύκλου. Τὸ βλέμμα του πορρὸν καὶ ἐξῆ ἤγινε τὰ μαντεύεται ἡ ἐξέτης τῆς διανοίας καὶ τὸ ἀκατάβλητον τῆς θελήσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Καθάρσιος καὶ λιτὸς τὴν περιβολὴν, ἀσκητικὸς δὲ καὶ ὀλιγαρκῆς τὴν τροφὴν. Ἄπυρος καὶ ταπεινός, πρᾶος, εἰρημικός καὶ ἐπισημνητικός, ἀλλὰ ταυτοχρότως ῥηξικέλευθος καὶ μέχρι πείσματος ἐπίμονος, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ ζητημάτων, ἅτινα ἐν τῇ ἀντιλήψει του ἀπύτου ἰσχυρὰν καὶ ἀνένδοτον ἐνέργειαν.

«Ἀνυπόκριτος καὶ ἀκέραιος ὡς ἡ περισσότερὰ, ἀλλὰ καὶ πρόθυμος ὡς ὁ ὄφις» λέγει τις τῶν βιογράφων του. «Ἀυθιμίμαχος, πρόθυμος πρὸς συγχώρησιν ἀσθηρὸς δικαστικῆς τῶν ἰδίων σφαλμάτων, ἐπιεικῆς δὲ καὶ ἥπιος πρὸς τὰ τοῦ πλησίον. Ἀλλ' ἐν ταῦτ' οὐκ ἀκαμπτος καὶ ἀνένδοτος πρὸς ἀπαιτήσεις ἀνόμους καὶ ἀτρόμητος ἐπερασπιστῆς τοῦ δικαίου. Ἀδιάφθορος καὶ ἀνώτερος τοῦ χρόνου. Τοσοῦτον ἦτο τὸ ἀφιλάργυρον αὐτοῦ ἦθος, ὥστε οὐ μόνον οὐδέποτε ἐκράτει χορήματα παρ' ἐαυτοῦ, ἀλλ' οὐδ' ἦτο ἰκανὸς ν' ἀριθμῆσθαι τοιαῦτα. Καίτοι γνωρίζων τὴν τιμὴν τῶν τρεχόντων νομισμάτων, ἐὰν κατὰ τύχην ἦθελε τὰ συγκεφαλαίωσθαι ποσότητα χρηματικῆν, ἐσόγγιζε τὴν περὶ τὸ ἀριθμῆσθαι συνήθη αὐτοῦ ἔξιν καὶ συνήγε τὸ κεφάλαιον ἀείποτε λανθασμένον!»

Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ πρὸς ἐλεημοσύνας ἀσπικία αὐτοῦ, ὥστε πολλάκις τὸ Πατριαρχικὸν ταμεῖον παρέμενε κενὸν χρημάτων, μετ' ὅλας τὰς προσπάθειας τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ πατριαρχικοῦ Ἀρχιδιακόνου. Καὶ ἀναφέρεται παραδειγμα, καθ' ὃ ὁ Πατριάρχης διὰ τὰ ἰκανοποίησθαι αἰτησὶν πτωχῆς χήρας ζητήσεως τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς θυγατρὸς τῆς, ἐξήγαγε καὶ ἔδωκε πρὸς αὐτὴν πολὺ τιμὸν ζῶντην ἐκ λαχουρίου, τὴν ὅποιαν εἶχε στείλει πρὸς αὐτὴν, δῶρον εὐλαβές, εἰς ἐκ τῶν ἀρχόντων.

Οὐχὶ δὲ ἅπασι τοιαῦτα πολῦτιμα δῶρα, προσφερόμενα αὐ-
τῷ εἰς ἐνδείξιν τιμῆς, ἐγίνοντο κληρονομία πτωχῶν.

Α'. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Τοιοῦτος ὁ Γρηγόριος ἀνερχόμενος τὸν Πατριαρχικὸν
Θρόνον. Γενάρης ἤδη καὶ Ἀνώτατος Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκ-
κλησίας, ἔστρεψε παντοῦ τὸ διορατικὸν αὐτοῦ βλέμμα, ὡ-
πως ἴδῃ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ Ἐκκλησι-
αίας. Τὸ Πατριαρχεῖον, αἰωνόδιον ἤδη, εἶχεν ἀποσαθρο-
θῆ. Καὶ ἄμεσος παρίστατο ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνοικοδομήσεως
αὐτοῦ. Τοσοῦτος ὅμως ἦτο ὁ ὄγκος τῆς ἀπαιτουμένης δα-
πάνης, ὥστε οἱ Συνοδικοί, εἰς οὐδὲν ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ Πα-
τριαρχῶν ἢ σκέψις τῆς ἀνοικοδομήσεως ἐδίσταζον. Ἄλλ' ὁ
Γρηγόριος ἰσχυρίζεται ὅτι εὐρήκε πόρον, ὅστις ὄχι μόνον
ἔῤῥωσεν, ἀλλὰ καὶ θὰ περισσεύσῃ, ἔλαβε χάριτην καὶ ἀ-
νέγραψε πρότως ὡς ἴδιον ἐαυτοῦ ἔρανον ἀρχεῖα σημα-
τικὴν ποσότητα. Τὰ παράδειγμα αὐτοῦ ἐμιμήθησαν οἱ πα-
ρόντες Ἀρχιερεῖς.

Καὶ εἶτα ὁ κατάλογος συνοδευόμενος ὑπὸ ἐγκυκλίων ἐ-
πιστολῶν, ἀπεστάλη εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἀρχιε-
ρεῖς, ἱερεῖς, διακόνους καὶ μοναστήρια. Οὕτω δὲ ἐν ἐλα-
χίστῳ χρονικῷ διαστήματι συνελέγη ποσότης χρημάτων
ἀρκέσασα διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν Πατριαρχείων ἐκ
βάθρων, μετὰ τῶν λίθις κελίων, εὐρύχωρον, ὅσον ἐπέ-
τρεπεν ἡ τοποθεσία.

Μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν Πατριαρχείων, δεῦτερον
κατόρθωμα τοῦ Γρηγορίου ἐπῆρξεν ἡ σύστασις Ἑλληνικοῦ
τυπογραφείου ἐν αὐτοῖς τοῖς Πατριαρχείοις. Δυσχερεῖαι
μέγισται πρὸς παροχὴν ἀδείας ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν
ὑπῆρχον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ. Ἄλλ' ἰσχυρίσθη ὁ
Πατριάρχης, ὅτι ἦτο ἀπαραίτητος ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως
τυπογραφείου, λειτουργοῦντος ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς Ἐκκλη-
σίας, ἵνα ἐκτυπῶνται ἐν αὐτῷ τὰ βιβλία τῆς χριστιανικῆς
πίστεως καὶ ὄχι εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑσθραίας, ὅπου ἡ

δύναμις καὶ τὰ νοθεύσῃ καὶ τὰ σπυρῶσιν οὕτω ἀκαθά-
λα καὶ ταραχαὶ εἰς τοὺς χριστιανούς ἐπληθύνουσιν τοῦ Ὀθω-
μανικοῦ Κράτους. Καὶ οὕτως ἐπιτελεθείσης τῆς ἀδείας
τῆς Κυβερνήσεως, συνέστη τὸ καὶ πῦν ἔτι βλάζον Πατρι-
αρχικὸν τυπογραφεῖον, καὶ εἶδε πάλιν ἡ Κωνσταντινούπολις Ἑλ-
ληνικὸν τυπογραφεῖον, μετὰ διακόσια περίπου ἔτη, ἀπὸ
τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου συσταθέντος ὑπὸ τοῦ Πατριαρχῶν
Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως κατὰ τὸ 1624.

Διὰ τὴν ἰστορίαν ἀναφέρομεν ἐνιαῦθα, ὅτι τὸ τυπογρα-
φεῖον τοῦτο, λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν μοναχοῦ τινοῦ,
Γρηγορίου Κερκυραίου Μεταξᾶ ὀνόματι, ἐξέδιδεν βιβλία τὰ
θηρησκευτικὰ βιβλία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Πλήττοι
οὕτω εἰς τὰ καιρία τὸ ἔργον τῶν Ἱησουιτῶν, διετεροῦν-
των τότε ἐντεταμένῃν προλαγάνδαν ἐν Κωνσταντινίῃ. Καὶ
οὕτοι βλέποντες δευρὸν πολέμιον ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν τὸν
Κυρίλλον, τὸν διέβαλον παρὰ τῇ Πύλῃ ὡς ὀβρισητὴν τῆς
Μωαμεθανικῆς θρησκείας, παρουσιάσαντες ὡς ἀπόδειξιν
«Κατηχητικὸν Σύστημα» τοῦ Πατριαρχῶν Κυρίλλου, ὅ-
περ εἶχεν ἐκδώσει οὗτος ἐν Λονδίῳ πρὸ τῆς Πατριαρχεί-
ας του. Ἀποτέλεσμα τῆς διαβολῆς ὑπῆρξεν ἡ καταστροφή
τοῦ τυπογραφείου ὑπὸ ἀγρίων Γενιτσάρων, μὲν διασω-
θέντος τοῦ τυπογράφου Μεταξᾶ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχῶν
χοῦ, ὅστις ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Προέδρου τῆς Βελ-
γικῆς δὲ ἔλαβε καὶ τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχῶν Γρηγορίου Ε' συσταθέν τυπο-
γραφεῖον, ὑπῆρξεν ἐπιτυχέστερον, ἐξακολουθοῦν ἕκτοτε νὰ
ἰσχυρῶνται. Ἐξεδίδοντο ἐν αὐτῷ βιβλία ἐκκλησιαστικά,
κατεσκευάσθη δὲ καὶ σφραγίς, τιθεμένη ἐπὶ τῶν ἐκδο-
μένων βιβλίων, φέρουσα δικέφαλον ἄσπρον καὶ τὰ ἀρχικά
στοιχεῖα τοῦ κατὰ καιρὸν Πατριαρχῶν καὶ γυρῶθεν ἐπι-
γραφήν «Πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον» καὶ τὸ εἶος τῆς
Πατριαρχείας. Ἡ σφραγίς αὕτη ἀναλλοίωτος παραμένει
ἡ αὐτὴ καὶ μέχρι σήμερον.

Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει τῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ

Γρηγόριος ἐπέβη ἀνακαινιστῆς καὶ ἀσκητόμος. Ἐπέδωξε τὴν καυτηρὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν, ἀτηρόρησε τὴν παρ' ἀξίαν χειροτονίαν Ἀρχιερέων καὶ τὴν εἰκὴ καὶ οὕτως ἐτεχε τοιαύτην ἱερέων, περιέστειλε τὴν ἀνάμειξιν τῶν κληρικῶν εἰς τὰ κοσμικά, ἐξέδωκε περιοριστικὰ ἐγκυκλίους διὰ τοὺς γάμους καὶ τὰ διαζύγια, εἰσήγαγεν αὐστηρὰν τάξιν εἰς τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του Μοναστήρια, διατάξας νὰ δίδωσι καὶ ταῦτα ἐπιείκως ἀνάλογον τῆς καταστάσεως αὐτῶν ποσὸν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀνήγειρε καὶ ἀνεκαίνισε πολλὰς Ἐκκλησίας καὶ γενικῶς ἔδηκε ρυθμὸν ἀσκήτην διὰ τὴν ἐπαχὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸ 1798 διέσωσε τὴν Ἀμβρακίαν ὄλην ἀπὸ ἐλαπειλήσαντος αὐτὴν ὀλέθρου. Οἱ Γάλλοι, κατέχοντες τότε τὴν Ἑλλάδα, ἐπεκίνοιν εἰς στασιαστικὰ κινήματα τοὺς κατοικοὺς τῶν Ἠπειρωτικῶν παραλίων. Ἄλλ' ὁ Ἀλῆ Πασῆς, ὁ τύραννος τῶν Ἰωαννίνων, παρηκολούθει τὰ γενόμενα. Καὶ δι' ἀναφορὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν παριστῶν ὡς ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκρηξὴν ἐπανοστάσεως, ἐζήτηε τὴν ἄδειαν νὰ ἐπέμβῃ πρὸς καταστολὴν τοῦ κινήματος ἐν τῇ γενέσει του. Εὐτυχῶς παρὰ τῇ Πύλῃ εἶχον ἤδη ἀντιληφθῆ τούς φιλαρχικοὺς σκοποὺς τοῦ τυράννου. Καὶ διετάχθη μὲν ὁ Ἀλῆς νὰ παραμεινῇ ἡσυχος, ἀλλ' ἔπειρος Πασῆς ἠγοούμενος πολυαριθμὸν στρατῶν, ἐνετάλη ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Ἀμβρακίαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως.

Ἄλλ' ὁ Ἐθνάρχης ἠργύρει. Καὶ ὑπέβαλεν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Πύλιν, μεσιτεῶν καὶ παρακαλῶν νὰ διορισθῇ ἡ Ἐκκλησία πρὸς κατάπαυσιν τῶν λεγομένων ταραχῶν, ἃς ὁ Πατριάρχης ἐξαοκλήριζεν ὡς ἑποικίας ἀθασίμου, προσερχομένης ἐκ τῆς γειτονίας τῶν Γάλλων. Ἡ Πύλη συντόμως ἐπέστειλε εἰς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Γρηγορίου. Καὶ ἐξαπέστειλεν οὗτος τότε εἰς Ἄρταν τὸν ἴδιον αὐτοῦ Πρωτοσύγγελλον Ἰωάννην τὸν Βυζάντιον, ἄνδρα ἐπὶ φρονήσει

καὶ ἀσκήσει διακονήσαντα, ὅστις ἀξίως ἐπαρθεὶς ἐπιστρέψαι εἰς Κωνσταντῖνον ἔφερεν ἕλματα τοῦ Μορῆ καὶ τῆς Ἄρτης βεβαιῶν ὅτι ἐν τῇ περιουσίᾳ τῶν πληρῶν ἀξίως ἐπιχωρεῖ, οὐδενὸς φόβου περὶ ταραχῶν ἐπιδόχουτος. Ἄλλὰ μὴδὲ μὲ τοῦτο καὶ ἀναφορὰς τῶν χριστιανῶν κατοίκων, βυολογοῦντων τὴν πίστην αὐτῶν ἐπακοήν εἰς τὸ κυρίαρχον Κράτος. Καὶ οὕτως αἱ διαβολαὶ τοῦ Ἀλῆ διεσπείδασθαι, ἐσώθησαν δὲ τὰ Ἠπειρωτικὰ παραλία ἀπὸ δεινῆς καταστροφῆς.

Ἄλλ' ἡ εὐθέτης καὶ ἡ αὐστηρότης τοῦ Γρηγορίου, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ προσερχοῖτο εἰς ἀντιδόσεις. Ἐς τὴν Κωνσταντῖνον εἶχον οὐσοισθενῆ ἀνευ τινὸς ἀνάγκης πλειστοὶ Ἀρχιερεῖς ἐγκαταλιπόντες ἀνευ κεφαλῆς τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν ποίμνια. Ὁ Πατριάρχης διέταξε τὴν ἐπακοήν αὐτῶν εἰς τὰς ἐδρας ἰων. Ἄλλ' εὐρέθη πρὸ ἀντιδόσεως. Βαρὺς καὶ ἀνένδοτος ἐφάνη τότε. Τὰ καλογηρικὰ πάθη ἐξήφθησαν. Καὶ ὁ Γρηγόριος, ἀπολέσας ἐν τῇ διαμάχῃ ἐκείνῃ καὶ τὸν προστατεύοντα αὐτὸν παρὰ τῇ Πύλῃ Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Γεώργιον Χαντζερῆν, ἀποθανόντα, ἐνοικοφανήθη παρὰ τῇ Πύλῃ ὡς ἄνθρωπος σίαιος καὶ ἀνίκανος εἰς διατήρησιν τῆς ἐπισταγῆς τῶν λαῶν (ὡς ἔγραφε τὸ κατ' αὐτοῦ Βεβουρικὸν Λιάταγμα) καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὸν Ἄθωνα, πατριαρχεύσας ἐπὶ ἐν καὶ ἡμῖν ἔτος.

Β' - ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Ἡ μονὴ τῶν Ἰβήρων ἐφιλοξένησε τὸν Γρηγόριον κατὰ τὴν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐξορίαν αὐτοῦ. Δὲν παρέλειπεν όμως καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐξορίας του νὰ περιέρχεται καὶ τὰς ἄλλας Μονὰς καὶ τὰς Σκήτας κηρύττων τὸν Θεῖον λόγον ἐπ' Ἐκκλησίαις, λύων τὰς γεννωμένας διαφορὰς ἐν τοῖς Μοναστηρίοις καὶ γινόμενος τύπος καὶ ἠπογραμμὸς τῆς μοναστικῆς ζωῆς. Οἱ Ἀγιορεῖται ἐσέβοντο αὐτὸν ὡς κοινὸν πατέρα καὶ διδάσκαλον.

Ἐπὶ ἐξαετίαν ἀλόκληρον παρέμεινεν εἰς τὸν Ἕλληνα. Κατὰ Σεπτέμβριον ἑμὸς τοῦ 1806, παραιτηθέντος τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου, ὁ Γρηγόριος ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, διὰ τὰ εἰσελθὴ εἰς νέους ἀγῶνας, ἰσχυρὸς πάντοτε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ φρόνημα.

Καὶ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ Πατριαρχεῖαν ἀποφύχων εἰργάσθη καὶ πάλιν διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κεκμημένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀνένδοτος εἰς πᾶν, ὅτι ἐγ αἰνετο αὐτῷ ἄδικον καὶ παρόνομον ἐδείκνυε μειδιῶν εἰς τοὺς πυχὸν ἀποπειρωμένους τὰ πιέσωσιν αὐτὸν ἰσχυροὺς, τὴν κλειδίαν τοῦ κελλήου εἰς ὃ κατὰκει κατὰ τὴν ἐν Ἄθωνι διατριβὴν του, ὑποδηλῶν διὰ τοῦτον, ὅτι ἔτοιμος ἦτο καὶ πάλιν πρὸς ἐξορίαν, προτιμῶν ταύτην, τῆς παραβάσεως τῶν κανόνων τοῦ δικαίου.

Ἦτο τότε ἡ ἐποχὴ τῆς Ναπολεοντείου ἐποποιίας. Οἱ Τούρκοι συνεμάχοντο πρὸς τοὺς Γάλλους. Οἱ Ἄγγλοι ἐπέμεινον τὰ τοὺς ἀποσπάσωσι τῆς συμμαχίας ταύτης. Καὶ τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου 1807 ἰσχυρὸς Ἀγγλικὸς στόλος εἰσπλεύσας τὸν Βόσπορον ἠγκυροβόλει εἰς τὸν Κεράτιον, ἀπειλῶν ἢ ἀποτερωσῆναι διὰ τῶν τηλεβόλων αὐτοῦ τὴν Βασιλευσσοῦσαν ἐὰν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐπέμεινε τὰ μὴ διαρρήξῃ τὴν πρὸς τοὺς Γάλλους συμμαχίαν.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἤρχισεν ἐσπευσμένως τὰ δυνουῶνται. Ἐκκλήσεις ἐξαπελεύθησαν πρὸς τοὺς κατοίκους καλουμένους τὰ παρὰσχολοῦν χεῖρα βοηθείας πρὸς ἐπισκευὴν τῶν περὶ τὰ Ἀνάκτορα προμαχόντων. Καὶ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος τότε, θεωρούμενος ὡς Θεσηκευτικὸς Ἐδναρχὴς τῶν ὑπὸ τὸν Σουλτάνον χριστιανῶν καὶ κληθεὶς ὑπὸ τῆς Πύλης διὰ τοῦ τότε διερχομένου Ἀλεξάνδρου Χαντζερῆ, ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀπάνδησον ἐργασίαν μετὰ τινων Ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐφημερίων, παρακολουθούμενος, ὑπὸ τρισχιλίων περίπου Ἑλλήνων καὶ εἰργάσθη ἰδίαις χερσὶ διὰ τὴν ἀνεγερσιν τῶν προμαχόντων. Ὁ Σουλτάνος, ἀντιληφθεὶς ἐκ τῶν παραδόσεων τῶν Ἀνατόρων τὸν Πατριάρχην μετα-

φύρατα χεῖρα, ἀπέστειλεν ἐπὶ τόπον ἐπὶ τῶν ὑποσπιστῶν του, κομιστὴν τῆς Βασιλικῆς αὐτοῦ εὐαρεσκείας καὶ προσκλήσεως εἰς ψεῦμα παρὰ τῇ Ἀλλῇ. Παρελθόντος δὲ τοῦ κινδύου, ὁ Πατριάρχης ἐκλήθη εἰς τὴν Ἑπιπέδον Πύλην, ὅπου ὁ Μέγας Βεζύρης διεβίβασεν εἰς αὐτὸν τὴν Σουλτανικὴν εὐαρεσκείαν καὶ προσέφερεν αὐτῷ ἐκ μέρους τοῦ Σουλτάνου πολέμιον ἐρονητὸν διηθηρωτὸν ἐπερδότην, ἀποστείλλας εἰτα ἐξέλιπον τὸν Ἱεράρχην εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μετὰ τῶν ἐμπίστων τιμῶν.

Ἐπὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ Πατριαρχεῖαν ἀποφύχων καὶ ἡ ἐκθερῶσις ἐπ' αὐτῶν τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Μετὰ ἐνός δὲ ἔτους μεσοβασιλείαν ἀνέρχεται εἰς τὸν Θρόνον τῶν Καλιφῶν ὁ Σουλτάν Μαχμούτ μὲ μέγαν Βεζύρη τὸν Μουσταφᾶ Βαϊρακτάρην. Αἱ Σουλτανικαὶ αὐταὶ ἀνατροπαὶ ἐπέφερον τὴν ἐκ δευτέρου ἐκπτώσιν ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τοῦ Γρηγορίου. Ὁ παραιτηθεὶς Πατριάρχης Καλλινίκος ὁ Ε' κατορθώσας τὰ διαβάλλει τὸν σθεναρῶς μέχρι τότε πατριαρχεύοντα, ἐπέβη καὶ πάλιν τοῦ Ὀφθουμηνικοῦ Θρόνου, ἀνευ κανονικῆς ἐκλογῆς καὶ χωρὶς ἡ Σύνοδος τὰ εἰσποιηθῆ, διὰ αὐτῆς ἀπλῆς διαταγῆς τοῦ Μ. Βεζύρη, ἥτις ἐπέβη τὸν Γρηγόριον πατριαρχεύοντα τὰ δευτέρου ἐπὶ ἐπὶ ἔτη.

Ὁ ἐκ νέου ἐκπτωτός Πατριάρχης, ἀπεσέβη τὴν φορὰν αὐτὴν εἰς τὴν Προίγκησον, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ δέκα μῆνας μονάζων ἐν τῷ Μονηδρίῳ τοῦ Χριστοῦ. Παρθέτος ἑμὸς τοῦ Καλλινίκου καὶ ἀνελθόντος τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τοῦ ἀπὸ Μεντινῆς Ἱερεμίου τὸ 1809, ὁ Γρηγόριος ἐξωρίσθη καὶ πάλιν εἰς Ἄθω ἐπαρελθὼν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων, εἰς ἣν παρέμεινεν ἐπὶ μίαν ἀλόκληρον δεκαετίαν.

Γ' ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1818 παραιτηθέντος τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, ὁ Γρηγόριος ἀνεκλήθη ἐκ τοῦ Ἄθωνος

καὶ ἐξελέγη διὰ τρίτην φοράν Πατριάρχης. Καὶ τὴν 10ην
Ἰαννουαρίου 1819 ἐπαυελθὼν εἰς Κωνσταντινουπόλιν παρέ-
λαβε τὴν Πατριαρχεῖαν παρὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ Ἰωαννι-
νίου τοῦ Φιλιππουπόλεως. Ἰδρυσε δὲ τότε τὸ «Κιβάνιον
τοῦ Ἐλέους» πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πολυπληθῶν τῆς Κων-
σταντινουπόλεως πτωχῶν. Ἀπὸ τὴν σύστασιν αὐτοῦ κατέ-
βαλον ἱκανὰ κεφάλαια καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὁμογενεῖς
Μεριστῆρες καὶ μεγαλέμποροι καὶ αἱ ἡγεμονίαι τῆς Βλα-
χίας καὶ Μολδαβίας. Ἀπὸ τὴν ἐπίσχεσιν δὲ αὐτοῦ συνεισάφε-
ρον ἕκτος τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πατριαρχείου
τῶν Ἱεροσολύμων καὶ οἱ νεοχειροτονοῦμενοι Ἀρχιερεῖς.
Τὰ ἐκ τῶν πόρων τούτων εἰσοδήματα διενέμετο ὑπὸ εἰδι-
κῆς ἐπιτροπῆς εἰς τοὺς ἔνδεεις τῆς πόλεως δις τοῦ ἔτους,
ἐκπιπύσας τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα.

Ἄλλ' ἤδη ἀρχίζει ἐργασίον ἡ καταγίς. Περὶ τὰ
τέλη τοῦ 1820 φῆμαι ὑπόκωφοι διέτρεχον, προαγγέλλουσαι
πόλεμον ἐκ βορρᾶ κατερχόμενον. Οἱ Φιλικοί εἰσῆλθοντο.
Ὁ Ποιμὴν ἀπεφάσιζε νὰ θέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν
Προβάτων. Παρωτρύνετο δὲ Γρηγόριος τότε νὰ παραιτηθῇ
τῆς Πατριαρχείας ὡς ἐπικινδύνου. Καὶ αὐτὸς ἀπήντα. «Ὁ
μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν φεύγει. Γεννηθήτω τὸ πῆλη-
μα τοῦ Κυρίου».

Ὁ Ὑψηλάντης εἶχεν ἤδη εἰσελθεῖ εἰς τὴν Μολδαβίαν.
Τὴν 10 Φεβρουαρίου 1821 φρονέονται οἱ ἐν Γαλατοῖφ τυ-
χόντες ἔμποροι Τοῦρκοι καὶ μετὰ τινος ἡμέρας ἔρχεται
ἡ ἀγγελία τοῦ γεγονότος εἰς τὴν Κων)πολιν. Φρονάτιουσιν οἱ
Μονκουλιάνοι. Καὶ μίς ἀπειροσληθῆς διαδήλωσις αὐτῶν
συρρέυσασα πρὸς τῆς Πύλης, ἐκράνθαζε ζήτουσα ἐπίδειξιν
τοῦ ἠϊματος τῶν ὑπὸ τῶν ἀπίστων φρονευθέντων συγγενῶν
αὐτῶν. Ὁ Μέγας Βεζύρης ὑπεσχέθη ἱκανοποιῆσιν. Καὶ
τὸ θηρίον ἤρχισε τροχίζον τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ διὰ νὰ σπα-
ράξῃ πᾶν ἄτι ἐπιφανὲς εἶχεν ὁ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὰς ἡ-
μέρας ἐκείνας.

ΤΟ ΔΙΒΑΝΙ ΤΟΥ ΘΛΕΦΡΟΥ

Συνοητοὶ, οὐκεπτικοὶ καὶ ἀκίνητοι, ἔσο ὑπερὸς ἄθ-
λους, ἐντὸς τοῦ Σερραγίου, ἰστωταὶ παρατεταγμένοι οἱ ἀξι-
ωματικοὶ τοῦ Σουλτάνου Μαχμουτ τοῦ Β'. Εἰς ὅλας τὰς
γωνίας, εἰς ὅλας τὰς εἰσοδοὺς, εἰς ὅλας τὰς θύρας ἐπιτα-
νεῖ παρὰ τὸ σῶνθες πολυαριθμῶν τάγμα Σωματοφυλακῶν.
Δεξιόθεν ἰστωταὶ οἱ ἀρχαιότεροι διοικηταὶ τῆς φρουρᾶς
ἀριστερόθεν οἱ Στρατηγοὶ τοῦ ἱππικοῦ καὶ μετ' αὐτῶν ἀλλῶς
θαλασσοπόλων, ἐπισπιστῶν, κλειδεύχων καὶ Μεριστῆρων
τῆς Αἰλῆς.

Πρὸ τῆς μεγάλης θύρας, δι' ἧς εἰσερχονται εἰς τὰ δο-
μίτια τοῦ Σουλτάνου, εἶνε παρατεταγμένη ἄλλη ἐφιππος
λαμπροφόρος φυλακή. Μία φανταστικὴ συγκέντρωσις ὡ-
εἶδων, ὀμαλῶν, ὀξέων καθουκίων, ἐρυθρῶν, φαιῶν, ὀφθα-
νοχρῶν πτερῶν, παντὸς εἶδους μηλωτῶν, χλαϊνῶν παρ-
τοίων μήκους*, ροπαίων, λορχῶν, τουφεκίων καὶ ξιφῶν.

Ἐν οἰσθήριτε Αἰλῇ τῆς Δύσεως, ἀλλῶς τοσοῦτο πικνά-
ροῦθμον καὶ θορυβοῦν δὴ ἦτο καὶ ἀεικίνητον. Ἄεν ἔχει ἔτι
ὄντως εἰς τὸ Σερράγιον. Τσοῦτη εἶνε ἡ ἀκίνησις, τοιαύτη
ἡ εἰσιπῆ, ὥστε δὴ ἠδύνατο ὁ ξένος θεατὴς νὰ ἐνθουσηθῇ
τὸ μυθικὸν μαρμαρωμένον παλάτι. Τὸ πᾶν ἐντὸς τοῦ Σερρα-
γίου κυβερνάται ὑπὸ ἀμετατρέπτων νόμων. Οὐδεὶς τομᾶ
νὰ προχωρήσῃ ἐν βῆμα, νὰ κόμη ἕνα νεῦμα, ἄνευ τῆς συναι-
ρέσεως τοῦ μεγάλου Τελετάρχου. Ὁ ὑπεῖκων εἰς τὰ νεύ-
ματα ὀσχυροῦ ἰπνωτιστοῦ ἄνθρωπος, εἶνε μηδὲν παραβαλ-
λόμενος πρὸς τὸν ἀυλικὸν τῆς Κων)πόλεως.

Ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, οἱ δύο μεγάλοι Στρατάρχαι,
κυνηκῶς κτυπῶντες τὸ ἔδαφος μετὰ τὰ ροπαλά των, ἠλοθε-
χονται εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ μεγάλου προαυλίου τῶν Δεσφε-
δάρ, Ρεῖζ' Ἐμφάντην, τοὺς δύο Καδὴ — Ἀσκήρ καὶ τὸν
Καπουδάν Πασσῶν, οἵτινες ἀκολουθοῦσιν αὐτοὺς εἰς διά-
στημα ἀνάλογον τῆς διαφορᾶς τοῦ βαθμοῦ των. Τρεῖς μι-
κροὶ μαρμαρωτεὶ στήλαι προσδιορίζουν τὰς διαφορὰς ἑπο-

στάσεις. Ἄρα δὲ αἱ ἀέλικοι ἠθάσωσιν ἀπέναντι τῆς μεγάλης θύρας τῆς καλουμένης «θύρα τῆς εὐτυχίας», σταματοῦν εἰσεδύστας καὶ προσκυνοῦν ἐδλαδῶς ἐναλλάξ τὴν κατοικίαν τοῦ Μονάρχου.

Ἄφ' οὗ θάλασσι ὁ Καπουδάν Πασσῆς, πτέλλεται ἀμύσως ἀγγελιοφόρος νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Μέγαν Βεζύρη, ὅτι τὰ μέλη τοῦ Λιβανίου συνήλθον. Μετὰ τὴν εἶδησιν ταύτην, διδεται τὸ παράγγελμα «ἐτοιμασθῆτε», ἔρχονται δ' εἶτα οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, ὅστις, προπορευομένων δύο Ἀρχιστρατήγων, διέρχεται βραδέως, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ Κιαιριῶ—Βέη ἵνα δέχεται τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν στρατευμάτων καὶ ἄλλης τῆς συνοδείας τῶν ἀέλικων. Προσκυνῶν δὲ μετὰ ταῦτα τὴν Μεγάλην Πύλην, εἰσέρχεται ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν τιλοέχων τῆς Ἀδοκρατορίας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Σουλτανίου, ὅπου ἐν νεῦμα τοῦ Σουλτάνου συγκαλεῖ τούτους διὰ σεβαστὰ τοῦ Κράτους συμβάντα, εἰς ἕκτακτον συνεδρίasion.

Ἐντὸς τοῦ Σουλτανίου ἀνυψοῦται πολυτελής σκιάς μὲ ὑπερέχοντα χρυσοῦν καὶ φιοτιβόλον θόλον. Κατοικεύσας ταύτην Σουλταίνον ὁ Α', καὶ τὴν ἀφιέρωσεν εἰς τὸ Διβάριον.

Ἐν μέσῳ τοῦ θόλου εἶνε γεγραμμένον μὲ ὑπερμεγέθεις χαρακτήρας·

«Ὁ Θεὸς εἶνε Θεὸς καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ Προφήτης αὐτοῦ».

Ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Μεγάλου Βεζύρου ἀναγινώσκεται·

«Ὁ προστατευόμενος παρὰ τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε ἀπομακρύνεται τῆς Δικαιοσύνης».

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ρεῖς — Ἐφφέντη·

«Πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ἡ μελάνη τοῦ παιδευμένου ἀξίζει ὅσον τὸ αἶμα τοῦ Μάρτυρος».

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ Καπουδάν Πασσῆ·

«Σεῖς οἱ ἔχοντες τὴν δύναμιν μὴ περιπατήτε ὑπερηφάνως ἐπὶ τῆς γῆς. Τρέμετε μήπως ἀτιμασθῆτε ἀδικοῦντες καὶ καταπιέζοντες τοὺς ἀδυνάτους».

Μετὰ τὴν ἐξέρχουσαν τὴν αἴθουσαν τῆς αἰθρίας ἀπὸ τοῦ ἁγίου ἁγίου τοῦ Σουλτάνου, διὰ τὸ μὴ γνωρίζειν τὸ Σουλτανικόν, τότε ὁ τὸς δὲν παρεστράτευται ἐκεῖ. Οἱ ἐπαυροὶ ὅθεν παρεστὰς ἐαυτοῖς πάντοτε παρὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀδυνατότου, ὁ μιλῶν καὶ ἀπομαρτυροῦν εἰς πᾶσαν περιπέτειαν, ὡς ἐν ἡ κοδοῦναι παρ' αὐτοῦ.

Ἐπὶ τοῦ ἁγίου τοῦτο ἐπάγει ἡ ἐπιτροπὴ.

«Μεῖς ὅμως ἀδικησάν, εἶνε περισσύτερον ἄξια ἀποσθῆς ἢ ἐξήχοντα ἐστὶν προσερχῆ».

**

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, πρὶν ἢ τὰ μέλη τοῦ Σουλτανίου ἠθάσωσιν εἰς τὴν σκιάδα, δύο ἀνδρες ἐνεβέβησαν ἀπαιτήτως ἀλλήλων. Θεωροῦν καὶ ἀπειλητικὸς ὁ εἰς, ὡς τὸν θέλοντα καὶ προστάσσοντα. Ταπεινὸς καὶ ἰκετευτικὸς ὁ ἄλλος, ὡς τὸν φοβούμενον καὶ διπλῶντα. Ὁ μὲν ἐρησιδοῦμενον εἶχε τὸ μέτωπον, σενεσταλμένον τὸ χεῖλος, ὠχρᾶν τὴν παρειάν, ἐξαστραπέντα τὸν ὀφθαλμόν. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ στόματος ἀδελφίαν τινὰ λέξει, ἥτις ἐξήρχετο μὲ δισταγμὸν, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς του συνεχέστερον ἀμυδρόν τι φῶς, ὡς τὸ τῆς ἀστραπῆς, ὅταν ὀλισθαίῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους·.

Τίνας ἦσαν οὗτοι; Ἡ ἱστορία ἀναγράφει τὰ ὀνόματά των εἰς τὰς μαύρας σελίδας τῆς. Ὁ Σουλτάνος Μαχμούδ ὁ Β', ὁ εἰς. Ὁ Μέγας Βεζύρης Ἀλῆ Βενδερλί ὁ ἄλλος.

Ἔγινε τὸν δάκτυλον, ἵνα ἐκγράσῃ ἀδιάσειστον θέλησιν καὶ προσήλωσεν ἀπενῶς τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ Βεζύρη ὁ Μαχμούτ. Καὶ μὲ φωνὴν κραδαιομένην ἀπὸ ἰόνους ἀναπύρεπτον ἀποφάσεως εἶπε.

— Ἦκουσες... Ἀλλοίμονον εἰς σέ, ἐὰν συμβῇ τὸ ἐναντίον. Θὰ κατακερματισθῆς τότε καὶ θὰ ριφθῆς εἰς τοὺς σκύλους.

Μὲ τὴν κεφαλὴν ἐοικυμένην ἐν συγκρούσῃ, μὲ τὸ βλέμμα κροσσωμένον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀπήνησεν ὁ ἄλλος.

— Εἶνε ἀδύνατον, ἢ ἐνδοξε Σουλτάνε, εἶνε ἀδύνατον, ὦ

ἀεισηρότερον ἀνέχετο, ἐγὼ, ὁ ταπεινότερος, ὁ πεταπώτερος τῶν ἐπισημάτων σου, νὰ μὴ εὐχαριστήσω τὴν παρ'οδύναμον βελήθειάν σου. Σὺ, ὁ ἐπικρατέστερος τῶν ἀπεροκράτεστος τῶν ἰσχυροτέρων.

Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος εἶχεν ἤδη γίνεαι ἄφαντος. Εἰς τὴν αἰδοῦσαν Ἰσπανίαν ἤδη ἢ οὐκί τοῦ θανάτου, ἢ θέλεια τοῦ αἵματος...

Τὸ Λιβανίον ἤραξισε.

Ἡρόδωτος ἐκάλεισεν ὁ Μέγας Βεΐζης. Εἰς τὴν δεξιὰν του τὸν ὁ Καδῆ — Ἀσκήν τῆς Ρομέλης καὶ ὁ Καδῆ — Ἀσκήν καὶ τὴν ὁ Μασχίης. Ἀριστοφρόδην ὁ Καπουδάν Πασσῶς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Ἐπειτα ὁ Ρεῖζ' Ἐμφρόδης καὶ μετὰ τοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὁ Ἰσταμπούλ — Καδισοῦ — διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας μετ' αὐτοῦ. Οἱ Μολλάχ τοῦ Γαλατῶ, τοῦ Ἐνθιὰ καὶ τοῦ Σουτάνος, οἵτινες ἀντιπροσωπεύον τοὺς γρηματοεῖς καὶ προσεχέτας τοῦ λαοῦ, κἀδῆται ἀπέναντι τοῦ ἀσθενος τοῦ Σουλτάνου. Ὁ Τοιαυδῶς — Μπασῶς, Ἰσταται ἄσθενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰδοῦσης, μεταξὺ δύο ἡμικυκλίων σειρῶν δορυφόρων, τῶν ὁποίων τὴν ὀπισθοφυλακὴν ἀσχηματίζει σειρὰ αὐτοκρατορικῶν φρουρῶν.

Ἄφ' οὗ βλοὶ ἔλαβον τὰς θέσεις τῶν, ὁ Τελετάρχης, ὅστις ἤθελε πληρῶσαι μὲ τὴν κεφαλὴν του τὸ παραμικρὸν λάθος τῆς ἐθιμοταξίας, ἀποσύρεται ἐγκαθιστῶν φρουρὰν ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος τῆς θύρας.

Καὶ ὁ Μέγας Βεΐζης τότε, νεύων μὲ τὸ βλέμμα εἰς τοὺς Ἵπουργοὺς, ὅτι ὀφείλουσι νὰ ὑπακούσωσιν εἰς ἀκράδαντον θέλησιν, ὠμίλησεν οὕτως.

— Ὑμᾶς, φύλακες τῆς σοφίας. Ὑμᾶς, στήλαι τῆς Ἀυτοκρατορίας. Ὑμᾶς, παρακαταθέται τοῦ φωτός τοῦ Ἀλκορανίου, προσεκάλεσεν ἐνταῦθα ὁ λέων τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης, ὁ ἐνδοξος Σουλτάνος, διανομὴς στεμμάτων καὶ ἰσχυρότατος βασιλεὺς τῶν δύο θαλασσῶν καὶ τῶν δύο Ἠπείρων. Εἰς Ὑμᾶς εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ καθηραμένοι σὺλλοι τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας καὶ

οἱ δούλοι κατὰ τοῦ τόπου τοῦ Μουφτῆ καὶ τῆς Πρωτοῦ ἤσαν τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ Κεράσιου τῶν, καταρῶναι τὸ ἀπὸ τοῦ ἔθους τοῦ Ἀλλῆλ καὶ τοῦ Μουφτῆ τοῦ προσηγορευτοῦ αὐτοῦ. Πλὴν ἐπὶ τῶν τόπων αὐτῶν ἤδη κατὰ τὴν ἔσπετον τοῦ οὐρανοῦ. Ἄμα ὁ Μέγας Πασσῶς τῆς Σουλτανίας καὶ ὁ Τοιαυδῶς Πασσῶς τῆς Βουλγίας ἐπεσφάνθησαν ἐπὶ τὴν μακροῦν τῆς Μολδαβίας, ὁ τῆσθεος τοῦ Ἰσχυροῦ ἐξέστησε μέχρι τοῦ στομιῶν τοῦ Δουράβεως. Ἡ πύριμος ἐπάθη τοῦ Ἡεροφῆτος κερματὰ ἐπίσης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν φρουρῶν τοῦ Μουφτῆ καὶ τῆς Ρομέλης, καὶ ἤδη ἄρχη ἐπὶ τῶν κεφατῶν ἀσθενος σπάσας, ὅσως θὰ φέρῃ τὸν ὀλεθρὸν ἀπὸ τὸ στεγνὸν τῶν Δουρανελλίων μέχρι τοῦ κόλλου τῆς Ναυπάκτου. Πλὴν τότε εἶνε ὀλίγον. Οἱ προδόται ἐπεσφάνθησαν τὰς ὀδοὺς τῆς Σταμπούλ καὶ σενόμωσαν καθ' ἡμῶν τῶν Ὀθωμανῶν, καθ' ἡμῶν, οἵτινες μέχρι τοῦδε ἐπεσφάνθημεν αὐτοῦ καὶ ἐφείσθημεν τῆς ζωῆς τῶν. Ἦδη ἀπὸ Σᾶς ἐπὶ τῶν ἀπὸ Σᾶς, δάδες τῆς κρίσεως, τὴν πετὴν ἢν ἀρῶσι νὰ λάβωσιν οἱ δειλοὶ οὗτοι δούλοι, οἵτινες ἐστασίασαν κατὰ τῆς ἐπιγείου οὐκίας τοῦ Θεοῦ. Ποίαν τιμωρῶν εἶνε ἄξιοι νὰ λάβωσι τὰ ἀκάθαρτα ταῦτα ἐσπετά, ἅτινα ἐπανεσφάνθησαν κατὰ τοῦ ἐπεσφάντου Ἀρχηγοῦ τῶν Μουσουλμάνων. Χὰν υἱοῦ τοῦ Χὰν, Δεσπότην τῶν δύο θαλασσῶν καὶ τῶν δύο Ἠπείρων Σουλτάνου Μαχμούτ τοῦ Β'.

— Τὸ θάνατον! εἶπεν ὁ Μουφτῆς.

— Τὸν θάνατον! ἔκραξεν ὁ Καπουδάν Πασσῶς.

— Τὸν θάνατον! ἀπεκρίθη ὁ Ρεῖζ' Ἐμφρόδης.

— Τὸν θάνατον τὸν θάνατον! τὸν θάνατον! ὠρέοντο τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Λιβανίου.

Μειδίαιμα ἱκανοποίησεως ἀνέτειλεν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Βενδεροῦ Ἀλλῆ.

— Σᾶς γνωρίζω, ὦ ἀληθεῖς Μουσουλμάνοι, ἐπανελάβε. Καὶ τὰ χεῖλη μου γίνονται ἡχῶ τῶν χειλέων σας. Καὶ τὸν θάνατον, τὸ αἷμα, τὸν ὀλεθρον, θὰ ἐξαπολύσωμεν εἰς τὰς ὀδοὺς τῆς Σταμπούλ. Πῆρ καὶ οἰδηρος ἐπὶ τοὺς ἀπὸ

στος, ἀλλ' ἤδη καὶ ἄλλων ἐρωτησὶν ἔχω τὰ σὰς ἐπιβά-
λαι.

Καὶ ἔπειτα ὁ Μέγας Βεΐύης με σοβαρότητα τὴν μα-
κρὰν φωνήν αὐτοῦ διὰ τὰ ἐπαινηθῆ διὰ τῆς χειρωνακί-
αυτης τῶν *Πατριάρχων Γερράριον*, ἐξηκολούθησε τρι-
ζων πῶν πρὸς μίαν τὰς λέξεις.

— *Μὲς ἑαυτοῦ τοῦ ἑνδοξοῦ ἡρώδων Σουλτάνου*, ὅποιοι
ἀφῆκεν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ἀδίκου καὶ τιμωροῦ ἡμῶν συ-
δικασίης ἐπὶ τὸν θάνατον;

Ἔπειτα προσηύδα τὸ ἑποποούμενον. Ἄλλὰ τὸ τοῖχαπτον
τὸ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸν χειρὸς ἡρώδων ἐσεῖσθη ἐλαφρῶς
ὡμα τὸν ἄνθρωπον τῆς ἀποστήσεως τοῦ Μ. Βεΐύου. Καὶ οἱ
ἄλλοι τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ὑποσθεν αὐτοῦ ἐνήδρουν ἢ τίγρις
— ὁ Σουλτάνος.

Ἡρώδης ἔλεγε τὰ ἐπιλήθη ὁ Μουρτῆς. Καὶ ἀπῆντη-
σεν αὐτὸς διπλωματικῶς ἀποφύγων τὰ δόση σαφῆ
καὶ συγκεκριμένῃ γνώμῃ.

— Τὸ γὰρ ἐρχεται ἀπὸ τῆς ἕψης καὶ δὲν ἀστράπτει πα-
ρὰ ὅταν ὁ Ἄλλὰξ στρέφει πρὸς ἡμᾶς τὸ ὑπέροχον αὐτοῦ
ὄμμα. Δὲν μοῖ εἶνε λοιπὸν ἐπιτετραμμένον ἢ ἀπαρτήσω
τὴν στιγμήν ταύτην. Ἄν ἢ ἀνάγκη τὸ καλέσω, ὅα ἀπο-
φανθῶ διὰ Φετῆ.

Ὁ Μουρτῆς ὑπεξέφηνεν οὕτως καὶ ἡ εὐδύνη ἐπιπτεν
ὀλόκληρος ἐπὶ τὸ Συμβούλιον.

Ὁ Ρεῖξ Ἐφφέντης, δεύτερος, ἀπῆντησε. Καὶ ὑπεξέ-
φυγε καὶ οὗτος.

— Σὺ, Μεγάλε Βεΐύου, εἶπεν, εἶσαι ἀποθήκη φωσφῆ-
σεως, ὡκεανὸς φωτός. Ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Πατριάρχ, σὲ
ὑπῆκει ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων. Εἰς σὲ ἀ-
πόκειται ἢ ἀποφασίσαι, εἰς ἡμᾶς δὲ τὰ ὑπακούομεν.

Τοὺς δύο πρώτους ἐμιμήθησαν καὶ οἱ λοιποί. Ἀπῆντη-
σαν δι' ὑπεκφυγῶν. Οὐδεὶς ἐτόλμα τὰ δόση σαφῆ γνώ-
μῃν ἐπὶ ἀποφάσεως, ἦτις πραγματοποιουμένη προσεῖνε
κινδυνωδέστατα ἀποτελέσματα.

— Ἔπειτα εἶπεν ὁ Μέγας Βεΐύης, ἀποσπῶν τὸν δι-
χασίον. Ἀς ἀφίσωμεν τὴν ἀποφασίαν εἰς Ἐκείνους, ὅσοι
εἶνε ἐπιτέροτος ἄρχων, εἰς Ἐκείνους ὅσοι εἶνε πηρὴ τῆς
Θεῖας χάριτος καὶ τῶν οὐρανίων ἐλευθέρων, εἰς τὸν ἀνί-
κητον εἰς τὸν ἑνδοξοῦ Σουλτάνου.

Ζητωκοινογὰ ἀντήχησαν ἐν τῇ αἴθρῃ ὅσοι τοῦ Μαχ-
μουτ καὶ ἡμῶν ἐργάτη ἀπῆντησεν πρὸς τὸν Σουλτάνου δι-
λαμβάνουσα τὰ ἐξῆς.

— Τὰ μέλη τοῦ Λιβάνου ἐπιθυνοῦν τὰ λάθωσι τὴν εὐπῆ-
ρίαν καὶ κήνοισι τὸ μέτεπὸν τῶν εἰς τὴν παρὰ τοῦ Με-
γαλοπασαῦδς αὐτῶν Μεράρχων καὶ Κρητῶν παπομηγῆν
ζόνων.

Ὁ Ρεῖξ Ἐφφέντης, φιλῶν τὸ κρασπέδον τοῦ Μεγάλου
Βεΐύου, ἐργασίηται αὐτῷ τὴν αἴτησιν. Οὗτος περιστάλι-
ξεν αὐτὸν εἰς μαρδίλιον, ἐκβαλὼν δὲ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τὸν
κόλπον τοῦ σφραγῖδα καὶ πλησιάζει αὐτὸν εἰς τὸ στόμα
καὶ τὸ μέτεπὸν, ἐσφράγισεν τὴν αἴτησιν καὶ τὴν ἐπέστρε-
φεν εἰς τὸν Ρεῖξ Ἐφφέντην. Οὗτος τὴν μετεδίβασεν εἰς
τὸν Γουασὸς - Μπασσῆ διὰ τὰ γράση διὰ τοῦ Κισλὰρ Ἀγά
μέγος τοῦ Σουλτάνου.

Ὀλίγα λεπτά παρηλθον. Καὶ ἐπιστρέφον εἶτα δύο Ἀφ-
χιστοράηγοι μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Σουλτάνου, ἦτις εἶνε
καταφατικῆ.

Ζητωκοινογὰ ἀντηχοῦσιν ἐκ νέου. Ὁ Μέγας Βεΐύης
μετὰ τῶν πρωτίτων ἀδελφῶν μεταβαίνοσιν εἰς τὴν αἴθου-
σαν τοῦ Θρόνου. Τὸ Λιβάνιον διελέθη. Ἡ κομωδία ἐτε-
λείωσεν!..

Ἐνας ὀλόκληρος κλαίειν λῆος μία Φελλὴ ἀπὸ αἰώνων
λαπτοπαπομένη καὶ αἵματοπολιουμένη κατεδικάζετο εἰς τὸν
παρτελῆ ὄλεθρον.

Ἄλλ' ἔστι δίκης ὀφθαλμῶν, ὅς τὰ πάνθ' ὄρεθ'...

Ο ΔΙΩΓΜΟΣ

Ὅμοιοδορομοῦμεν ἤδη διὰ τὰ ἐπαινεθῶμεν κατὰ χρονο-
λογικὴν σειρὰν εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀφήγησιν τῶν γεγονότων.

ἄντιμα μισοῦσιν ἐξελίγησαν διὰ τὸ καταλήξωσιν εἰς τὸ μαρτυροῦν τὸ Ἐθνόαρχον, τὸ ἀποτελεῖσαν τὴν ἀποκορήνωσιν τῆς Τεργουσιῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς ὠμότητος, ἣτις ἐνησχίθη δυνάμει τὴν κατάπτειξιν τῆς πρυτανείας, ἣτις ἀνέφλεγεν ἤδη τὰς ὑποδαίλους Ἑλληνικῆς χώρας.

Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία ἀπὸ πολλοῦ ὀργῶσα, εἶχεν ἀπλήρωσι τὰς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πρωτευούσῃ. Πλείστοι τῶν παροτρυνόντων Ἑλλήνων εἶχον ἤδη μνηστῆ εἰς αὐτὴν καὶ ἡ ἐργασιοποιήθη καταιγὶς ἐξέσπασε τὴν 22 Φεβρουαρίου 1821 διὰ τῆς εἰσβολῆς αὐτῆς Μολδαβίαν τῶν Ἱεροσολιτῶν ἀπὸ τὸν Ὑψηλάντην, ὃν ἐμύησεν ἐν τῇ Ἐταιρείᾳ ὁ Ἐπιμακονὴλ Ξάνθος καὶ ἀνεγνώρισαν Ὑψιστον Ἀρχηγρὸν οἱ Ἐταῖροι. Ἡ Πύλη εἶχε πρὸ τινος καιροῦ ἀτελεῖς καὶ συγκεχυμένας εἰδήσεις περὶ τῆς Ἐταιρείας. Τὰ συλλεγθέντα ὅμως γράμματα τοῦ Ὑψηλάντου, ὧν κομισταὶ ἦσαν ὁ Ὑπαρχος καὶ ὁ Ἀριστοειδῆς, οὐδεμίαν πλέον ἄφιναν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἐπάραξεν καὶ τῶν σκοπῶν τῆς Ἐταιρείας. Τοιαύτη ὅμως ὑπῆρξε παραδόξως ἡ ἀπάθεια αὐτῆς, ὥστε εἰς οὐδὲν προσέβη καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀκήρη μετὰ τὴν ἐκρηξίν τοῦ κινήματος. Κατεταράχθη ὅμως καὶ ἡ πεθηρωμένη ὁ Μαχμάτ, ὅταν, ἀρχομένον τοῦ Μαρτίου, ἀπεκατέφθη τὸ σχέδιον τῶν Φιλικῶν, τὸ σκοπεῖν τὴν ἐκρηξίν ἀνατροπικοῦ κινήματος ἐν αὐτῇ τῇ Κων(πόλει).

Πρῶτον μέτρον τῆς Πύλης ἐπῆρξεν ἡ διαταγὴ τὴν φῶγος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πάντες οἱ Ἕλληνες, οἱ μὴ ὄντες κάτοικοι ἐν αὐτῇ. Ἐδόθησαν δὲ συγχρόνως διαταγαὶ δι' ἀστυρίας κατ' οἶκον ἐρεῖνας πρὸς ἀνακάλυψιν κρυπτομένων συνωμοτῶν καὶ πλείστα μέρη τῆς πόλεως ἀνεσκάφησαν πρὸς εὑρεσίν ὑπονομίμων καὶ κρυπτομένων ὀπλίων, ἀσκέται δὲ συλλήψεις ἐν τῷ μεταξὺ ἐνηργήθησαν.

Τὴν πρωίαν τῆς 1ης Μαρτίου ἔκτακτος ἐκ Μολδαβίας ταχυδρομὸς ἐκόμισεν εἰς τὸν ἐν Κων(πόλει) Ρῶσον προσβεβητὴν Στρογγονῶφ τὴν εἰδησίαν τῆς ἐκεῖσε ἐκρηγείσης ἐπαναστάσεως. Καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ τα-

κτικοὶ αὐτῶν ταχυδρομῶν ἐκόμισαν τὴν αὐτὴν εἰδησίαν καὶ εἰς τὴν Πύλην. Ὁ Σουλτάνος Μαχμάτ ἐξέτασθη.

Ἦδη ἀπὸ τῆς ἐπομένης οἱ θυνάκται ἐκ τῶν διαπραγμάτων ὁμογενῶν ἠρχισαν φερόντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Πρῶτοι ἀνεχώρησαν εἰς Ὀδησὸν οἱ γυναιξὶ καὶ τεκνοῖς οἱ ἐπίτροποι τοῦ αἰθέντου τῆς Μολδαβίας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νικόλαος Σούτσος καὶ ὁ ἐξ ἀδελφῆς γαμβρὸς τοῦ Νικόλαος Σζινιάς. Ὁ ὄριζον ἐξορῶντο. Τὸ θηριὸν ἠρχισεν θρυχώμενον καὶ οἱ πτήσοιτες πρὸ τοῦ θρυχώμενου τοῦ ἔσπουδον γ' ἀπομικρυνθῶσιν.

Καὶ ὁ Πατριάρχης;

Ἐγνώρισεν ὁ Ἐθνόαρχος τὴν ἐπαρξίν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ μυστικῶς προσήνετο καὶ ἠλόγει τὰς προσπάθειάς αὐτῆς ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τοῦ ἐθνικοῦ Γένους. Οἱ Φιλικοὶ ἠθέλησαν τὴν τὸν σώσωσιν. Ὁ Πατριάρχης εἶχε συστήσει εἰς αὐτοὺς φοβήσιν. Καὶ φοβήσεως ἔργον ἐνόμισαν ὅτι ἐπετέλουν οἱ γενναῖοι, σώζοντες τὸν Ἀρχηγρὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἴδου πῶς ἐξ ἀξιοπιστοῦ πηγῆς ἰστορεῖται ἡ ἀπύληρα αὐτῆ διασώσεως τοῦ Πατριάρχου.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1820 ὁ Ἰωάννης Πατριάρχης γόπουλος ἐπαρξομένως ἐκ Πελοποννήσου εἰς Ρωσίαν διὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκόμισεν ἐπιστολὴν τοῦ Π. Πατριάρχου Γερμανοῦ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Γρηγόριον ζητούντος τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος καὶ ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν ἐν γένει τῶν Φιλικῶν. Ὁ Πατριάρχης γόπουλος, συνοδευόμενος ἐπὶ τοῦ Π. Σέκρον ἐπεσκέφθη τὸν Πατριάρχην καὶ ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποῖαν ἀναγνῶσας ὁ Γρηγόριος εἶπεν.

—Εἶπε περιττὸν τὴν μοῦ ζητοῦν συμβουλὰς διὰ πράγματα τὰ ὁποῖα γνωρίζουν ὡς ἐγὼ. Χρωστούμεν τὴν ποιμαίνωμεν καλῶς τὰ ποιμήτιά μας, καὶ χρείας τυχεύσεως τὴν κἀκούμεν ὅπως ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς δι' ἡμᾶς, διὰ τὴν μᾶς σφύση (ζῆλον καὶ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς τῶν ἀκόμη). Αὐτὴ

εἶνε ἡ ἀπάντησις τὴν ὁποίαν θέλω σὺς δώσει ὅταν μέλλετε νὰ επιστρέψητε.

Ὅτε δὲ ὁ Παπαρηγόπουλος, ἀναχωρῶν εἰς Ρωσσίαν πρὸς συνάντησιν τῶν ἀνωτάτων ἀρχηγῶν τῆς Ἐταιρίας τῶν ἐπεσεύθη ἐκ νέου διὰ τὰ τὸν ἀποχαιρετήσιον καὶ λάβη τὰς εἰρήσας καὶ τὰς διαταγὰς του, ὁ Πατριάρχης τοῦ ἐνεπιστάθῃ δὲ ἐπιστολὰς, μίαν διὰ τὸν Ἄλξξ. Ὑψηλάντην καὶ ἑτέραν διὰ τὸν ἐν Μόσχῃ Ἰω. Ζωσιμῶν. Ἡ πρώτη ἀποπέμφθη ἀπὸ μίαν διόκληρον σελίδα δὲν περιεῖχεν εἰμὴ τὴν λέξιν «ΦΡΟΝΗΣΙΣ» πλειστοτάκις ἐπαναλαμβανομένην. Ἡ δευτέρα, ἡ πρὸς τὸν Ζωσιμῶν, περιεῖχε καὶ αὐτὴ μίαν τὴν λέξιν «ΒΟΗΘΕΙΑ» ἐν ὁμοκλήρῳ σελίδι ἐπανειλημμένως περραμμένην.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται παρεδόθησαν ἀσφαλῶς εἰς τὸν πρὸς ἔν ὄρον ἐπὶ τοῦ Παπαρηγόπουλου, ὅστις ἐπισείδων τὴν 30 Αὐγούστου 1820 εἰς Κων)πολιν ἐγένετο κωμιστὴς ἀπατηθεῶν εἰς αὐτὰς πρὸς τὸν Πατριάρχην.

Ὁ Ὑψηλάντης εἰς ἀπάντησιν τῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς ἔγραψε καὶ παρήγγελλε συγχρόνως διὰ τοῦ Παπαρηγόπουλου, ὅτι πλοῖον καλῶς ἐφωδιασμένον ἦτο ἕτοιμον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Ἐθνάρχου διὰ τὰ τὸν μεταφέρειν εἰς Ὀδησσὸν ἢ Πελοπόννησον πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου καὶ διὰ τὰ χρησιμεύσῃ ἢ παρουσία του εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ προσεταιρισμένου ἀγῶνος. Ὁ δὲ Ζωσιμῶς διὰ τῆς ἐπιστολῆς του τὸν εἰδοποιεῖ ὅτι ἐπεφόρτισε τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Κυριάζον Κοιμπάρην νὰ τῷ χορηγήσῃ ὅσα ἔξοδα ἀπαιτῶντο διὰ τὴν ἀναχώρησίν του, περιέκλειε δὲ συγχρόνως ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ἑτέραν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν Μόσχῃ Ἀντωνίου Κομηλοπούλου πρὸς τὸν Κοιμπάρην δι' ἧς ἐξουσιοδοτεῖτο νὰ μετρήσῃ οὗτος διὰ ἡμερῶν τῶν εἰς τὸν Πατριάρχην 20.000 ἀργυρῶν ρουβλίων ἢ καὶ πλεονα, εἰάν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐκάλει.

Ὁ Παπαρηγόπουλος μεταβάς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μετὰ τοῦ Κοιμπάρη καὶ τοῦ Σέκερη τὴν 2αν Σεπτεμβρίου ἐ-

πέδωκε τὰ ροῦμματα τοῦ Κοιμπάρη θεοβαρῶντες ὅτι καὶ τὸ πλοῖον καὶ τὰ χρήματα ἦσαν ἕτοιμα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Παναγιότητός του.

Ὁ Πατριάρχης ἀνέγνωσε τὰς ἐπιστολὰς καὶ δὴν ὄν κινήσεως ἐσήμην ἀναθρόσκον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐμειδίασεν ἔπειτα καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συνομιλῆτάς του :

—Οἱ εὐλογημένοι, εἶπε, κακῶς ἐνόησαν τὰ ροῦμματα μου. Ὁ μὲν ἐνόμισεν ὅτι φοβούμενος διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἔργαμα τὴν φρόνησιν, ὁ δὲ ὅτι ἔχω ἀνάγκην βοηθείας. Οὔτε τὸ ἓν, οὔτε τὸ ἄλλο εἶνε. Οὔτε πλοῖον μὴ χροιάζεται, εὔτε χρηματικῆς βοηθείας ἔχω ἀνάγκην. Μᾶλλον τοῦτο ἄς ἔχουν τὴν εὐχὴν μου.

Οἱ τρεῖς συνομιληταὶ του μάτην ἐπέμειναν νὰ μεταπέσοσι τὸν Πατριάρχην. Ὑπῆρξεν ἀνένδοτος οὗτος.

— Ἄς χρησιμοποιεῖται, προσέειπεν, ὁ Ὑψηλάντης τὸ χροῖμα τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ διαθέσωσι δι' ἐκὲς διὰ τὸν ἑαυτὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἀνέλαβε. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πλοῖον, ἴσως χρησιμεύσῃ τοῦτο πρὸς μεταφοράν τοῦ νεκροῦ σώματός μου εἰς ἀσθῆδόξον ἐλεύθερον τόπον.

Ἀπολύσας ἔπειτα τὸν Κοιμπάρην καὶ τὸν Σέκερην ἐκράτησεν εἰς δεῖπνον παρ' ἑαυτῷ τὸν Παπαρηγόπουλον, παρὰ τοῦ ὁποῖου ἐλήτης λεπτομερείας διὰ τὸ ἐτοιμαζόμενον κίνημα, συμβουλευσας φρόνησιν, ἐπιτροπὴν, ἑπιουρὴν καὶ ἐθελουσίαν διὰ τὰ ἐπιτύχῃ ὁ ὑπερ ἀνασείσεως τοῦ Γένους ἀγῶν, ὑποσχεθεὶς ἀμέριστον τὴν συνδρομὴν του εἰς αὐτὸν.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει φίλοι τοῦ Πατριάρχου, μετὰ τῶν ὁποίων πλείστοι τῶν ἐν ταῖς Πρεσβείαις ἑλληγετούντων, καὶ αὐτὸς ὁ Μέγας Διερχόμενος Κωνσταντίνος Μουρατίης, προέτειναν εἰς αὐτὸν νὰ φέγῃ ἐκ Κων)πόλεως, διότι ἦτο πρόδηλος ἡ τέχνη ἥτις τὸν ἀνέμενεν.

—Γνωρίζω τὸ τέλος μου, τῷ ἔλεγεν ὁ Μουρατίης, ὅ-

τα τὸν παρόντα να γένη. Ἄλλ' ἂν γέρω ἐπὶ σωζο-
μεν τὴν ζωὴν μου, θὰ τὴν ἰσὼ θύως ἐξαγοραζομένην διὰ
τοῦ αἵματος ἀγίων ἀνθρώπων. Ἡ φωνὴ μου θὰ ἐπισηθῶ
τὰς περὶ ἐνοχίας τοῦ Γένους ἐπορείας τοῦ Σουλτάνου καὶ
φρονικῆ σφαγῆ θέλει παρακολουθήσει ταύτην. «Συμφέρει
ἕνα ἀπολεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ». Ἄς θυσιασθῶ ἐγὼ, δε-
σπότη μου, ἀλλ' ἄς σωθῶσι οἱ ἄνθρωποι, ἄς σωθῇ τὸ ἔθνος.
Καὶ ἀπήντα ὁ Γενάρχης.

— Σωθῆτε οἷς, διότι ἔχετε καὶ ἡλικίαν καὶ ἰκανότητα
καὶ θέσιν κοινωνικὴν νὰ ἐπιτηθέσθε τὴν πατρίδα. Μὴ
προτρέπετε θυως ἐμὲ εἰς φωνήν. Μάχαιρα θὰ διέλθῃ τὰς
ρῆμας τῆς Κων)πόλεως καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων τῶν χρι-
στιανικῶν ἐπαρχιῶν. Μοῦ ζητεῖτε, μεταμριεζόμενος νὰ
στασιασθῶν εἰς πλοῖον ἢ νὰ σωθῶ ἐν τῷ οἴκῳ οἰουδῆποτε
καταμύρω εἰς πλοῖον διὰ ν' ἀκούσω πῶς εἰς τὰς ὁδοὺς εἰ δῆ-
μίνοι παρέσθως διὰ τὸν ζῆλον καὶ οὐκ ἔχω οἰουδῆποτε
Πατριάρχης διὰ νὰ σώσω τὸ ἔθνος καὶ οὐκ διὰ νὰ ὠ-
θήσω αὐτὸ εἰς ἀγρίαν καταστροφὴν. Ὁ θάνατός μου ἴσως
ἐπιφέρει μεγαλειέτην ὡφέλειαν παρ' ὅσην ἡ ζωὴ μου.
Οἱ ξένοι χριστιανοὶ ἡγεμόνες δὲν δύνανται παρὰ νὰ ἐκ-
πλαγῶσιν ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ θανάτῳ μου καὶ δὲν θὰ παρὲλθω-
σιν ἴσως ἀδιάφοροι πρὸ τῆς ἔθρεως, ἢν ἐν τῷ προσώπῳ
μου θὰ ὑποστῇ ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ. Καὶ οἱ Ἕλληνες,
οἱ ἄνδρες τῶν ὅπλων, θὰ μάχωνται μετὰ μεγαλειέτητος
μανίας, ἕπερ οὐγκάμιν ὠρεῖται τὴν νίκην. Θὰ ἐκδικήσω
οἱ τὸν θάνατόν μου. Ἀναμένετε μεθ' ὑπομονῆς ὅτι καὶ
ἂν συμβῇ. Δὲν θὰ θελήσω θυως ποτὲ νὰ γίνω χλευάσμα
τῶν ὄντων. Δὲν θ' ἀνεχθῶ ὥστε εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ὀ-
δησοῦ, τῆς Κερκύρας ἢ τῆς Ἀρκάνος, διερχόμενον νὰ
με δακτυλοδεικτῶσι λέγοντες ; «Ἴδοὺ ὁ γονεὺς Πατρι-
άρχης». Ἄν δὲ τὸ ἔθνος μας σωθῇ καὶ θυσιασθῶ, εἰ-
μαι πεπεισμένος ὅτι θὰ μοι ἀποδώσῃ θυσίαμα ἐπαίνου
καὶ τιμῆν, διότι ἐξεπλήρωσα τὸ καθήκόν μου. Τετάρτην
φορὰν δὲν θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Ἄθωνα. Δὲν θέλω.

Ἐπὶ τῶν τότε νὰ σώσωσι τὸν Πατριάρχην δι' ἄλλης
προμηθείας. Ὁ Δέσκιον Γρηγόριος θεωρῶν τὸν θάνατον
τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἐκκλησίας ὡς καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλ-
λων ἀρχιερέων ὡς ἀνεκτον, προέτεινε νὰ γέρωσιν ἐκ
Κων)πόλεως καὶ μεταβαίνοντες εἰς Πελοπόννησον νὰ τε-
θῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐπαναστάσεως μετὰ τὸν Στανθὸν
ἀνὰ χεῖρας, συντελοῦντες οὕτω εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς.
Εἰς πλήρες δὲ Συμβούλιον τῆς Βουλῆς, κατ' ὃ παρὶ-
στατο καὶ ὁ Μέγας Διερχιμνῆς, προέτεινε ὅτι ἄλλο τι
δὲν ἠδύνατο νὰ καταστῆ τὴν Ἐπαναστάσιν, εἰμὴ ἡ πα-
ρουσία τοῦ Πατριάρχου καὶ ἑαυτοῦ εἰς τὰ ἔτοιμα νὰ σια-
σάσωσι μέρη. Ὁ Μέγας Διερχιμνῆς ἐπέκοιπε τὴν προ-
μην τοῦ καὶ ἀρεδέχθη νὰ τὴν προσάλλῃ εἰς τὸ Αἰθῶνι
καὶ νὰ τὴν ἐποστηρίξῃ. Ἄλλ' ὁ Πατριάρχης δὲν σαρκα-
τένευσε. Πρὸ δὲ τὸν Δέσκιον εἶπε κατ' ἰδίαν.

— Καὶ ἐγὼ ὡς κεφαλὴ τοῦ ἔθρους, καὶ ὑμεῖς ἡ Σύ-
νοδος, ἀφείλομεν ν' ἀποθάνωμεν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρί-
αν. Ὁ θάνατος ἡμῶν θὰ δώσῃ δικαίωμα εἰς τὴν χριστι-
ανιστῆν νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ ἔθνος ἐναντίον τοῦ Τυράν-
νου. Ἄλλ' ἂν ἐπάγωμεν ἡμεῖς νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὴν ἐ-
παναστάσιν, τότε θὰ δικαιώσωμεν τὸν Σουλτάνον, ἀποφα-
σίσαντα νὰ ἐξολοθρευθῇ τὸ ἔθνος.

Ἀκλόνητος ὁ Γενάρχης ὁ ὑπέροχος ἀνέμενε τὸ μαρ-
τύριον. Ἀντιπρόσωπος ἐν τῇ γῆ Ἐκείνου ὅστις ἐδίδαξε
τὴν καρτερίαν καὶ τὴν πραότητα, πιστός εἰς τὰ διδάγμα-
τα καὶ τὰ ρήματα τὰ θεία, ἐψηφῆτο ὑπεράνω κρίσεως ἀν-
θρώπινης ἀδυναμίας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους καὶ
τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὸ γόητρον.

Καὶ ὁ διαγμὸς ἤραχισεν.

Ἀρχομένου τοῦ Μαρτίου, συνελήφθη πρῶτος καὶ ἐ-
φυλακίσθη εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Βουσαντζιμασι ὁ Μη-
τροπολίτης Ἐφέσου Διονύσιος ὁ Καλλιάρης, ἀδελφὸς
ἐνὸς ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς Μολδαβίας. Τὴν ἐπομένην δὲ
συνελήφθησαν καὶ ἀπεκεφαλίσθησαν ὅσοι τῶν ἐν Κων)-

πόλει βεγγανών είχαν συγγενείς εις την Μολδοβλαχίαν. Και ραγδαία κατόπι ησχισεν η σύλληψις και φυλάκισις Ἀρχιερέων και Μητροπολιτών. Πόσαι αὖ ἐν τῷ Βοσπόρῳ κατοικοῦσαι ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι διετάχθησαν νὰ μετακινήσωιν εἰς τὸ Φανάρι. Συλλήψεις δὲ και φυλακίσεις διαφόρων ἐγκρίτων ὁμογενῶν ἠγγέλλοντο κατ' ἐκαστην.

Ὁ Πατριάρχης πρὸ τοῦ ἐπιπροσμεμαμένου κινδύνου συνεκέλευσε συμβούλιον τῶν ἐγκρίτων τοῦ Γένους διὰ νὰ συμβεβῆσαι περὶ τοῦ πρακτέου. Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ υποβάλωσιν ἀναφοράν εἰς τὴν Πύλιν, δι' ἧς πάντες οἱ πρόξυτοι νὰ ἐγγυῶνται ἕκαστῶν ἀλλήλων περὶ τῆς πίσσεως αὐτῶν ἄς τὸν Σουλτάνον και τῆς κατὰ τὸ δυνατόν συμπεριπέσεως των εἰς ἀποκατάστασιν τῆς κοινῆς ἡουχίας.

Τὴν ἀναφορὰν ταύτην ὁ Πατριάρχης συνεδουέντος ὑπὸ τριῶν Ἀρχιερέων, μετέβη τῇ 16 Μαρτίου και ἐπέδωκεν εἰς τὸν Μ. Βεζύρη. Ὁ Ἀλῆ Βενδερελής ὑπεδέχθη μὲ ὄλην τὴν ὑποτακτικὴν εὐγένειαν τὸν Πατριάρχην και τοὺς περὶ αὐτὸν, ἀνέγραψε τ.ν ἀναφοράν και ἐβεβαίωσεν ὅτι θὰ ἐξετάσῃ μετ' εὐμειρίας τὰ ἐν αὐτῇ προτασσόμενα.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας διαταγῇ τῆς Πύλης προσεκλήθησαν οἱ Μητροπολιταὶ Θεσσαλονίκης, Ἀδριανουπόλεως και Τραπεζοῦ νὰ μεταβῶσι παρ' αὐτῆ, κρατηθέντες ὡς ὄμηροι. Καὶ τὴν ἐπομένην ὁ Μέγας Διερχιμενὸς Κωνσταντῖνος Μουρούζης ἀνέγραψε ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ φριδιάνι διαδικασίαν ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη μαθοῦσα τὴν κατὰ τὴν Μολδαβίαν στάσιν τιῶν ἀπογενομηένων, λιπεῖται τὴν τὸχην των και προτρέπει τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς ἐπὶ τὴν ποιμαντορίαν τῆς πιστοῦς ἱτηκόους τῆς ἰστανταίας βασιλείας νὰ μὴ ἀποπλανηθῶσι και πέσωσιν εἰς τὴν δικαίαν και ἀδυσώπητον ὁρμήν και αὐτῆς και τῶν πιστῶν Μουσουλμάνων. Προσεῖτι διετάσσοτο ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία νὰ ἐκδώ-

σὴ ἐγκειμένης κατασκευῆς και ἀφοσίωσιν τὸν Ὑψηλὴν και τὸν Σουλτάνον ὁμοθυμαδὸν, λέγουσα τοὺς φίλικους τοῦ πρὸς τὴν Ἐταιρίαν ὄρκον των ὡς ἀσθεῖς και ἀλεθρίους και προτρέπουσα τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς νὰ παραμείνωσι πιστοὶ εἰς τὸν Σουλτάνον.

Ἐπέκρινεν ὁ Πατριάρχης διὰ νὰ σώσῃ τὸν χριστιανισμὸν τῆς Βασιλευσσίας. Ἡ ἀφοσίωσις ἀνεγνώσθη και ἀπρηράγη ὑπὸ τῆς Ἰερῆς Συνόδου ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπέζης και ἐστάθη δι' Ἐξάροτον εἰς τὰς Ἐπαρχίας ἄλλ. ὡστε ἀφορισμοὶ, οἷτε ἀπειθαί ὑπόταξις ἢ ἀνακόμωσι τὴν ἐσημέριον γυμνοτουμένην πνοκαϊάν.

Τὴν 2ην Ἀπριλίον, Σάββατον τοῦ Ααζάρου ἠγγέλλετο εἰς τὴν Πύλιν ἡ ἐκρηξις τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ. Καὶ ὁ Τύραννος ἀπεθηροῖσθη. Ἐπληροκόμησεν ἡ συνεδρίασις τοῦ Αιδανίου, τὴν ὁποίαν ἐν τοῖς πρόθετον περιεγράψαμεν και ὁ ὀλεθρος ἐξαπετέθη ἀνὰ τὴν Κων)πολιν.

ΤΑ ΠΡΩ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

Τὴν Μεγάλην Δευτέραν τοῦ 1821, τρεῖς ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐν ᾧ ἅπαντες οἱ ἐν τῆς Πατριαρχείῳ ἐκοιμῶντο, ὁ Πατριάρχης κατήρχετο τὴν κλίμακα, φέρων εἰς χεῖρας κλεῖδα και ὑπὸ τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν, τῶν Μητροπολιτῶν Καισαρείας, Λέρον, Ἐφέσου, Χαλκηδόνος, Νικομηδείας και Νικαίας ἀκολουθούμενος. Κατελθὼν εἰς τὴν ἀλλὴν τοῦ μεγάρου διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ και ἤνοιξεν αὐτήν. Ἄφ' οὗ δὲ πάντες εἰσηλθὼν ἐκλειδώσαν αὐτὴν ἐνδοθεν. Θεία γὰρ ἰλήνη ἐκοράτει ἐν τῷ ναῷ. Οὐδὲν ἄλλο φῶς ἔλαμπεν ἐν αὐτῷ εἰμὴ τὸ ἀμυδρὸν ἀκωλυητὸν τῆς κανδήλας τῆς πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου και τὸ τῆς ὀπισθεν τοῦ ἀποπροσεῖτον τῆς Ἁγίας Τραπέζης. Ἡ οἰγῆ, τὸ τρέμον φῶς τῶν δύο κανδηλῶν, ἡ μαρμαρυγῆ τῶν ἁγίων εἰκότων, αἰτινες ἐφαίνοντο κινούμεναι ὑπὸ τὸ ἀσθενὲς τῶν κανδηλῶν φῶς,

τὸ σοβαρὸν καὶ ἱεροπρεπὲς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ παρουσία ἐπὶ ῥασοφόρων, τῶν ἐπισημοτέρων ποιμένων τῆς Ανατολικῆς Πολιτείας, παρίστων θέαμα ἐξαισίον καὶ ἀπερίγραπτον.

— Ἄγιοι ἀδελφοὶ καὶ οὐλλειτουργοὶ, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Πατριάρχης, προχωρήσαντας μέχρι τῶν ἁγίων θυρῶν τοῦ ἱεροῦ βήματος, ἐνθα συνετάχθησαν εἰς κλίβον, ἔχοντες αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ, ἰδοὺ συνήλθουεν, ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ. Οὐδεὶς ἄλλος μᾶς βλέπει εἰμὴ ὁ ἀκούητος αὐτοῦ ὀφθαλμὸς καὶ οὐδὲν ἄλλο ὡς μᾶς ἀκούει εἰμὴ τὸ οὖς τοῦ κλίνοντος αὐτὸ εἰς τὰς δεξιὰς καὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν. Πρὸ μικροῦ ἀπηνύναμεν ἀφορισμὸν ἀκούσιον κατὰ τῶν ἐπαναστάτων ἀδελφῶν ἡμῶν χριστιανῶν, τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατριδος ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ μαχομένων.

Ὁ Σωτήρ ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν τὸ «εὐχεσθε καὶ μὴ καταρῶθε», ἡμεῖς δὲ κατηράσθημεν ἔργον ἄγιο, προῖξιν θείου μαρτυρίου, θυμάτων ἱερῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ προσφεροθέντων ἄς ὀλοκαύτωσιν κατηράσθημεν τοὺς τὸν βαρὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἀπειθήσαντας, ἵνα ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα ἀπὸ τοῦς ὑβριστάς τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως καὶ τοὺς καταπισειάς τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν. Ὅθεν ὁ ἀκοντισθεὶς παρ' ἡμῶν ἀφορισμὸς κατ' αὐτῶν, οὐ μόνον ἐπιβαρύνει τὸν τράχηλον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγωνιζομένους κατέθλιψε, καίτοι ἀκούσιος, δι' ὃ φείλομεν νὰ ἄρωμεν αὐτὸν τῇ παρακλήσει τοῦ παραγίου πνεύματος.

— Ἄλλ' ἡμεῖς, Παναγιώτατε Πατριάρχα ἐπράξαμεν ἔργον ἀκούσιον. Ὑπετάχθημεν εἰς τὴν βίαν καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα μὴ ἐρεθίσωμεν τὴν ὀθωμανικὴν καθέρονον εἰς μεΐζονα κατὰ τῶν Χριστιανῶν κακώρησι, ἀπεκρίθη ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου, ἀπομάζας δάκρυ σιμιαθείας καὶ μετανοίας.

— Ἀληθῶς ἐπράξαμεν ἔργον ἀκούσιον, ἐπανέλαβεν ὁ

Πατριάρχης, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεγράφημεν τὸν ἀφορισμὸν ἐνὸπιον τῆς Ἐξουσίας αἱ καρδίαι ἡμῶν ἤρχοντο. Ὁμοίωσεν ἐν τοῖτοις νὰ τὸν λίσσωμεν. Ἀκούσατε ἀδελφοί, τὸ μεσονύκτιον τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἂν οἱ ὁ διάκονός μου μοὶ ἀνέγνωσε τὰ μεσονυκτικόν, ἐπαινεῖ μὲν εἰς τὴν κλίβην μου, ὅτε δ' ἔκλεισα τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός μου καὶ ἐπλησίασα ὀλίγα θήματα πρὸς αὐτήν, κοσμῶν φρεσίνην ἀσπρὴν αἴφνης ἐνδοπιόν μου. » Ἐτοιμάσθου, μοὶ εἶπεν εἰς τὸ μαρτύριον, εἰλάτρησον ὡς κωμωδίας καὶ μνησθήτε τὸν Χριστὸν, τὸν ἑπὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπαθανάτωτα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Τὸ μαρτύριόν σου ἔσεται ἡ σωτηρία τῶν πιστῶν. Ἦτο τοσοῦτον ἡ φωνὴ ἀμνηστικὴ καὶ προαῖα, ὥστε ὡς ἡδύτατον βάλεαιον ἀσέδυσεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα διήλθον ἐν προσευχῇ καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐπληρώθη ἀγαλλιάσεως. Ἦδη δὲ προσιμένω τὸ μαρτύριον, μαρτύριον εἰς σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν.

Οἱ Συνοδικοὶ ἐθεώρουν ἐν πλήρει σιγῇ καὶ κατανύξει τὸν Πατριάρχην τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων συγκινήσεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὸ Ἔθνος των.

— Ἄγωμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γενάρχης. Ἐν μαρτύριόν μου θέλετε ἀκολουθήσει καὶ ἐμεῖς μετὰ μικρῶν ἀδελφοί, ἵνα γίνῃ πλήρης ἡ θυσία.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Μητροπολίτην Νικομηδείας :

— Σὺ εἶσαι ὁ νεώτερος πάντων ἡμῶν, εἶπε. Ἄναψε τὰς λαμπάδας τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς.

Πρόθυμος ἐκτελεστής τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ ὁ ἐροάρχης ἔδραμε προθύμως καὶ λαβὼν κηρίον τὸ ἤραψε, καταβιβάσας τὴν κανδήλαν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, τὸ ἄπειον ἐν ἄραρει ἐγένετο κατάγωγον.

— Ἐνδυνήτε τὰς ἱερατικὰς ὑμῶν στολάς, εἶπεν ὁ Πα

τριάχης ἐν τῷ συγγένει ἐνεδέετο καὶ αὐτός, διακωνοῦ-
μενος ἐκ τοῦ Νικομηδείας.

Ἐπιβάνον εἶτα πάντες εἰς τὸ Ἱερόν. Ὁ Πατριάρχης
ἔστη εὐχόμενος τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ οἱ Συνοδικοὶ
περικύκλιον αὐτὸν περίεξ ἀετῆς ἱστάμενοι. Καὶ μετὰ
ἐντομὸν ἀκολουθίαν, λαβὼν ὁ Πατριάρχης τὸν ἀφορ-
γῶν ἔθηκεν αὐτὸν ἐπὶ ἐνὸς τρίποδος παρὰ τὴν Ἁγίαν
Τραπέζαν καὶ ἀπήγγειλε τὴν ἐξῆς προσευχὴν:

— Ὁ Θεὸς Παντοκράτωρ, Σὺ ὁ ἀποστείλας τὸν μονογε-
νὴ σου υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν κό-
σμον, ἵνα λάβῃ σάρκα, διὰ Πνεύματος ἁγίου παρὰ τῆς ἁ-
ειπουθιένους Μαρίας καὶ ἦ ἀποθήκη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑ-
πὲρ ἡμῶν συγγένησον πρότερον ἡμῖν τοῖς ἡμιορητοῦ σοι
διὰ τῆς παραδόσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ μονογενοῦς σου υἱ-
οῦ, τοῦ ἐντειλαμένου ἡμῖν νεύχεσθε καὶ μὴ καταρᾶσθε.

Εἶτα καθὰ δέδωκας ἡμῖν ἐντολὴν τοῦ δεομῆν καὶ λέειν,
καταλιόμεν τὸν ἀφορισμὸν τοῦτον, ὃν ἀκουσίως ἀπηθύ-
ραμεν κατὰ τοῦ χριστοπεποιμένου ποιμνίου σου. Ναί, Κύριε
Βασιλεῦ, ἐπάκουσον ἡμῶν καὶ ἐπίσχυσον καὶ ἰδῶν αὐτὸ
τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ, διὸ δεδοξασμένος ἐπάσχεις
σὺν τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ καὶ τῷ Πατρὶ σου
πνεύματι, τῶν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων
Ἄμην.»

Καὶ λαβὼν μίαν τῶν λαμπάδων τῆς Ἁγίας Τραπέ-
ζης, ἐνέπηρε τὸν ἀφορισμὸν, ὅστις ἔπεσον εἰς σποδὸν
παρὰ τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Ἀλεξεδύθησαν εἶτα τὰ ἱερὰ ἄμφια οἱ Ποιμένες, τὰ
φῶτα ἐοβέσθησαν καὶ προπορευομένου τοῦ Γρηγορίου ἐ-
ξῆλθον τοῦ ναοῦ.

Ἐξ ἡμέρας βραδύτερον ὁ Ἐθνάρχης ἐκρέματο ὡς κα-
κοῦργος εἰς τὰ πρόθηρα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
κλησίας, ἄνους, ἔχων ἐστραμμένους τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς
τὸν οὐρανόν, τὰ δὲ χεῖλη ἡμηνεωγμένα, ὡς τὰ παρεκά-

λει τὸν οὐράνιον πατέρα ὑπερ τῆς ἀπειροχρόνου ἀπά-
της τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Τὴν προηγουμένην τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιπόρου νεότης
ἦν ἀνεπύρω ἀρρηγήθηναι, ἦτοι τὴν Κυριακὴν τῶν Βαίων
στίφη σαργάδων, ὠρησαν μετ' ἀλλήλων εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τὴν προσέδωκαν ἕως τοῦ
πῦρ καὶ τὴν καταστροφήν. Ὁ Πατριάρχης κατὰ τὴν ὄραν
ἐκείνην διένευρε κατὰ οὐρήθειαν πάντα ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκ-
κλησίᾳ, μεσσησθε δὲ τὸν εἰδοποιῆσαι περὶ τοῦ συμβάντος.
Αὐτὸς ὅμως ἀπαράχως ἐξηκολούθει τῷ μοιρᾷ κλάδους.
Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ἔλαβε διαταγὴν τὰ πα-
ραδόχως ἀκριβῆ κατόικον τῶν Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν,
αἱ ὅσαι κατοικοῦν ἐν Φαναρίῳ, ἰδίως δὲ τῶν ἀγορευσιῶν
τῶν ἀσχόντων, μετὰ δηλώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσόν-
των, τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς πατρίδος ἐκάστοτε. Ὁ Πατρι-
άρχης ἰσχυρίσθη ὅτι δὲν ἐπάσχει τοιοῦτος κατάλογος εἰς
τὰ Πατριαρχεῖα. Κατόπιν ὅμως δευτέρας διαταγῆς ἠνάγ-
κασθη ἦ ἀνάθεσι εἰς δύο ἱερεῖς τὰ συνοδεύσασαι τοὺς
Τούρκους ἀπεσταλμένους, δεκνύοντες τὰς χριστιανικὰς
σκέιας καὶ συγκαλοῦντες πάντα τὰ υἱὰ τῶν οἰκογενειῶν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οἱ περὶ τὴν Πύλιν ἠοχιοὺν
ἦ ἀποθηριούνται, θέσαντες κατὰ μέρος πᾶν ποδοῦμα.
Μυστικὸν σιγῶν ἀνεργάσθη καὶ ὅλα τὰ πταυὰ τῆς
Κωνσταντινέως δι' οὗ πασηγγέλλοντο πάντες οἱ πιστοί, τὰ
εἶναι ἀργεῖνοι καὶ ἔτοιμοι ἰδοὺ ἀπόκρισιν τῶν ἐν τοῖς
κόλποις τοῦ Κράτους ἐμφολενόντων ἐχθρῶν καὶ οἱ μὴ ἔ-
χοντες ἕπια ἦ ἀροῦσασαι πωλοῦντες καὶ αὐτὰ τὰ οὐκ
πάσαι-ἂ τῶν, διότι ὁ κίνδυνος ἦτο ὑπερ τῶν ὕλων. Οἱ
Μητροπολίται Ἐφέσου Διονυσίου, Λέβου Γρηγορίου,
Νικομηδείας Ἀθανασίου καὶ Ἀγγιάλου Εὐγένειος, ἄπον-
τες πύλη τῆς Ἱερῆς Συνοδου, ἐβλήθησαν εἰς τὴν Πύλιν
καὶ ἐροατήθησαν καὶ αὐτοὶ ὡς θυροὶ. Σιὴν ἁσιατῶν
στρατιωτῶν ἐπίτηδες μεταφερόμενων ἐκλιμύνησαν τὴν
Πύλιν. Ὁ ὄχλος ἐσφραγίσθη καὶ ἀνευδιήγητα ὄργια ἦσ-

χισαν τελούμενα, καθ' ὅλον τῶν σημερινόντων Ἑλλήνων ἀνεξετάστως καὶ ἀκριτῶς.

Αἱ εἰρήνη καὶ οἱ γενναϊκότητες ἐξεβιάζοντο, αἱ φυλακαὶ ἐλληροφύθησαν ἐπόπτων, αἰμοχαρεῖς δὲ Ἀσιανοὶ εὐροντες γεννὰ τὰ γενναϊκότητων των περιέρχοντο καθ' ὁμίλους τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἀγορὰς θύοντες καὶ ἀπολιθίνοντες ὄσους χριστιανούς οὐκ ἐκείνων χωρὶς οὐδεὶς τὰ τοὺς ἐμποδίζετο. Ἡ πολιτικὴ λύσσα συνῆλθε μετὰ τοῦ δημοκρατικοῦ φανατισμοῦ ἐναντίον τῶν ἀποστατῶν καὶ τῶν ἀπίστων. Ἄνευ ἀποδείξεων ἢ ἐνδείξεων εἰλκνον κατὰ διαταγὴν τῆς ἐξουσίας τοὺς γνωστοὺς χριστιανούς εἰς τὴν σφαγὴν καὶ εἰς τὴν ἀρχήν. Ἄλλους ἐκράσαν ἐν μέσῃ ὁδῷ, ἄλλους ἐκρέμων ἐξώθεν τῶν παραθύρων τῶν ὀδίων οἰκιῶν των καὶ ἐνόστιον τῶν σφαιρῶν των, ἄλλους παρέδιδον εἰς τὰ βασανιστήρια : ἐκκλησίας ἐμίαινον καὶ ἐκρήμων, οἰκίας κατεδάφιζον, πρηνούς διήρασαν, γενναίους καὶ παυθῆνους ἀπῆλθον. Καὶ τὰ ἐπὶ Ἐδρωῦντιν ἀκόμη σημαῖαν πλοῖα παρεβιάζοντο ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς των προσέδωσαν ἀρπάζοντες τοὺς εἰς αὐτὰ καταφυγόντας Ἑλληνας. Οἱ λόγοι τοῦ Πατριάρχου ἐληλήθησαν : Μάχημα διήρατο τὰς ῥέμας τῆς Βασιλευσύνης.

Ἐκ τῶν ἀρχόντων πρῶτοι ἀπεκεφαλίσθησαν ὁ Νικόλαος Σκαναβῆς, ὁ Μιχαὴλ Μάνος, πρῶτον διερωμηθεὶς τοῦ στόλου καὶ γαυβρὸς τοῦ Σκαναβῆ, ὁ Θεόδωρος Ρίξος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀρχιάκου τοῦ ἀδέντου τῆς Μολδαβίας Φωτεινοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐπειτα ὁ Λεβίδης, ὁ Τσαλίκης, ὁ Στεργιαννάκης Τσουρπατοῦγλους, τοεῖς ταχὺ δρόμοι τοῦ ἀδέντου τῆς Μολδαβίας, τοεῖς καλῆρησι καὶ ἄλλοι ὀλιγότερον γνωστοί. Ἡ αἰμοδομῆς παραφροσύνη τοῦ Τυράννου δὲν ἀνεγνώριζεν ἄρια πικρῶν.

Μέγας διερωμηθεὶς τῆς Πύλης, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἀνεφέρθημεν, ἦτο ὁ Κωστάκης Μουρούσης, διακρινόμενος, αὐτὸς τε καὶ ἅπας ὁ οἶκος του, δι' ἀφοσίωσιν πρὸς τὸ Γένος. Ἐδόμεν εἰς προηγουμένην ἀεὶδα πῶς

ἀπῆλθε εἰς τὸν Πατριάρχον, προτρέποντα αὐτὸν νὰ φέρῃ καὶ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Τυράννου. Καίτοι γνωρίζων τὸ ἐπιχειρούμενον τέλος τῶν ἀποφαιμένων ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἐπάλλετο. Καὶ δὲν ἤργησε τοῦτο νὰ ἐπέλθῃ. Τὴν Μεγάλην Δευτέραν, ἐν ᾗ εἰσήραγο εἰς τὴν Πύλην κατὰ τὸ σῆμα, τῷ ἐδόθη παρ' ἀγνωστοῦ ἐπιστολὴ περιγραφούσα τὰ ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις συμβῆναι. Καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἔφερε τὴν ἐπογραφήν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου. Ὁ Μουρούσης, ἐνοήσας τὴν παρὰ αὐτοῦ, ἔσπευσε νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς εἰς τὸν Ρεῖζ ἐφένδην, διαμαρτυρηθεὶς διὰ τὴν πλεκτάνην. Καὶ κατ' ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἀφῆθη ἀνενόητος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας κληθεὶς ἐπὶ τοῦ Ρεῖζ ἐφένδην ἀπεσάλη εἰς τὸν Μέγαν Βεζῆρον, δόθεν ἀπαχθεὶς ὠδηγήθη εἰς τὸ Μπάμπι—Χουσαγιῶν καὶ ἀπεκεφαλίσθη φέρων τὴν στολὴν τοῦ Μεγάλου Διεσμηρέως τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ θεουμένου τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν ἀπὸ παρακειμένου κισσιου.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς θανατοῦσεως τοῦ Μουρούση ἡ Πύλη ἀπεκεφάλισε καὶ τὸν Ἀντινόκην Τσιρκῆν, ἐξώθεν τῆς οἰκίας του. Ἐκρέμασε δὲ καὶ ἄλλους ὀκτώ, ἐν οἷς καὶ τὸν τραπεζίτην τοῦ πρῶτον ἀδέντου Ἀλεξάνδρου Σούτου Δημητρίου Παπαρηγόπουλον ἀνωθεν τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας του. Τὴν ἐπομένην ἀπεκεφάλισε τὸν γαυβρὸν τοῦ Παπαρηγόπουλου Δημητρίου Σκαναβῆ, τὸν Παναγιώτην Τσιρκῆν καὶ τὸν πρῶτον διερωμηθεὶς τοῦ στόλου Μεγαλάκην Χαντζερῆν. Ἐκρέμασε δὲ καὶ τὸν Γεωργίου Μουροκορδάτου, ἀνωθεν καὶ αὐτὸν τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας του. Τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ἀπεκεφάλισε τοεῖς νεοκράτας, ὡς μελετώντας δίδεν τὰ δηλητηριάσωσι τὰ πόσιμα ὕδατα τῆς Κοινότητος ἀποβλέπων καὶ τὸ Μέγα Σάββατον δύο ἐπομενούς τῆς Μονῆς Ἐκκλησίας, εἴτενες εἶχον ταχθῆναι φέλλας τῆς οὐλομένης Δημητρίου Μουρούση, κατὰ τὴν ἀπόφασιν νὰ θεραπεύσῃ.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ

Ἄριστος, πιστότατος διὰ τὴν μεγάλην θυσίαν ὃ ἀρχιερέως τῆς Ἐκκλησίας προηκολούθει τὰ τελοῦμενα. Οὐδ' ἀμφιβολία πλέον ἐπελείπετο ἔτι ἕργος ἢ τὸ τέρας. Μετὰ τὸ ῥήγος καὶ τοὺς ἰσχυροὺς αἰσθηματικὰς τὸ θηριόλιον προσήγγισεν τὴν κλίμακα τῶν Πατρῶν ἀναποσειστικὸν κινδύνον ὁ Πατριάρχης προσήγγισεν. Παραμένει τοὺς περὶ τοὺς, ἐν τῷ ῥήγος τοὺς κληρικῶντας, παρόντων εἰς τὴν θυσίαν διὰ τοῦ παραδειγματικῶς τῶν ἀπὸ αἰώνων ἐπέμψεν τῆς λίστης τοῦ Χριστοῦ πιστοποιησάντων.

Τὴν ἑσπέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου πενταεξήκω ἀρχιερεῖς Ἰσταννοὶ στρατιώται διεκοροσιόθησαν κατὰ τὴν τὴν ἐνοσίαν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐντός καὶ ἐκτός τοῦ ἱεροῦ. Ἀλλὰ παραδόξως, πολὺν δι' ὅτις τῆς νύκτος περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς τοῦ Φαναρίου, μέχρι τῆς ἐνοσίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Μπαλατιῦ οὐδένα ἠνθόκησαν. Ὁ Πατριάρχης ἐν ταύτῃ περὶ τὸ μεσονύκτιον κατήβηκε εἰς τὸν ναόν. Ἀπαθῆς, ὡς ἐὰν οὐδὲν συνέβαιεν, ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν, τῆς Ἀναστάσεως. Ἐρημώμενος ὅλους τοὺς κληρικῶντας φίλους καὶ ἐγγενοὺς, ἐκοινώνησε τῶν ἀρχιερέων κληρικῶν, ἠλόγησε τοὺς παρόντας, ἠνθόκησε ἐπὶ τῆς ἀπολυτοῦσεως τῶν ἐν ἡλίφει καὶ κινδύνους πιστῶν δούλων τοῦ Ἱεροῦ καὶ ἐδάκρυσε μόνον κατὰ τὴν στυγαίαν ἠπάλετο τοὺς ἀλλελλοποιοῦς αὐτοῦ Ἀρχιερεῖς, ἐν ᾧ ῥήγος ὁ ῥόγος ἐβάλλε τὸ κἀγαπήσας, Κύριε, ἢ ἔσχατον μου. . . » Καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἀνῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔπειτα ὡς ἀνηθήτως ἀπενήστευσε μετὰ τῶν Ἀρχιερέων.

Ἀλλ' ἡ Πύλη εἶχε ἤδη ἐκδώσει τὴν εἰς θάνατον καταδικασμένην του. Κατὰ τὰ παραχωρηθέντα ἀπὸ τοῦ κατακτητοῦ Μωάμεθ Β' προνόμια, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ὁσμανικὸς Πατριάρχης, ἐχαρακτηρίζετο ἐν

ταύτῃ καὶ ὡς πολιτικὸς Ἐθνάρχης. Ὑπῆρθετο ἐπὶ τοὺς, καίτοι ῥαγιάς, εἰς τὸ ἔπουροῦν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὡς καὶ οἱ ἀντιπροσώποι τῶν ξένων Ἀρμενίων. Τὴν πρωτὴν ἐπομένως τοῦ Πάσχα, 19 Ἀπριλίου 1821, ἐκλήθη παρὰ τοῦ Χαριδίου--ναζίου, ὁ Μέγας Ἀρχιερέως, εἰς τὸν ναόν τοῦ ἐνεχειρίσειεν διάταγμα περὶ τῶν ἐπιτιμῶν καὶ τὴν καταδικασμένην τοῦ Πατριαρχίου Γρηγορίου ὡς ἀπίστον καὶ ἐλιθοῦλον καὶ τὴν ἐπιτολήν πρὸς ἐκλογὴν νέου Πατριαρχίου.

Μέγας Ἀρχιερέως εἶχε διορισθῆ, εἰς ἄρτιζοῦσιν οὖν τοῦ ἀποκαταστάσεως Μουροῦ, ὁ ποστέλικος Σταυροῦ Ἀρχιερέως, εἰς τὸ ἱερόν. Ἀλλὰ πραγματικῶς τοιοῦτος ἐν ἱερατικῇ, ὁ ἀλλοθόμος Γιαγγῆ, ἢ ἐν τῆς ὁ Καλλιπότης. Ὁ Ἀρχιερέως λοιπὸν ἀναρῶντας τὸ διάταγμα, καὶ ἰδὼν ἀναφερομένην ὡς τετελεσμένη τὴν καταδικασμένην παρετήρησεν, ὅτι οὐδεὶς τῶν Ἀρχιερέων, ἰσχυρῶν ῥήσιν αὐτῆς θὰ ἐδέχετο ν' ἀναλάβῃ τὴν Πατριαρχίαν. Καὶ ἡ λέξις ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ ἀετιμωμένη ἐπανεγραφέντος τοῦ Διαπύλου.

Τὴν 10ην προσηνὴν ὁ Πατριάρχης ἀνεπαύετο ἐπὶ ἐξουσίαν, ὡς ἀνήκει, προσκεφαλαίου, εἶχε δὲ προσκομισθῆ αὐτῷ ἐπὶ μικρῆς Τραπεζῆς ἱεροῦ ἱεροῦ μετ' ἑσπέρης. Τὴν στυγαίαν ἐκείνην εἰς τὸν διακόνων ἀνήγγειλε τὴν ἀφῆσιν τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Ἀρχιερέως. Ὁ Γρηγόριος, ἐπιθέσας ὅτι ἔρχεται οὗτος πρὸς εἰσοκεῖν του ἢ γέροντα καὶ τὸν ἰποδεχθῆ. Ἀλλ' ἕτερος διάκονος εἰσελθὼν εἰδοποίησεν ὅτι ὁ Μέγας Ἀρχιερέως ἀνῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἰθούσαν, τὸ μέγαλον συνόδικον λεγόμενον. Ὁ Πατριάρχης, πῆ ἐπιπέσειεν ἀκούη περὶ τίτος πρόκειται ἐπέσειεν ν' ἀνέλθῃ καὶ αὐτὸς καὶ καθῆσας ἠόχισεν πρὸς διαλέγεσθαι μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως, ἀποκαταστάσεως δὲν ἢ δύναται καλλύσειεν τὸν λόγον τῆς ἐπιτιμῆς του.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἤρχισαν καταδικασμένους, καὶ ἐπὶ προσκλήσεις τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως, οἱ πλησιέστεροι

πρός το Φανάριον κατοικοῦντες Ἀρχιερεῖς. Ἡ αὐτὴ τοῦ Πατριαρχείου ἐπιληρόδη συγχρόνως Τούρκων στρατιωτῶν ἐπίβλητον καὶ περὶ τὴν θύραν τοῦ Συνοδικοῦ παρουσιάσθησαν μετὰ τὰς μορφὰς κατηφείς καὶ ἐξηγούμενας, ὁ γενιτσάρικος, ὁ μπισταντοσήμασης, ὁ ταουνολάρ ἐμνῆ, ὁ κροσσεδάρης τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐν τέλει, περὶ τοὺς πενήτηκοντα, φέροντες τὰς ἐπισήμους αὐτῶν στολὰς καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων συνοδευόμενοι.

Ὁ Πατριάρχης ἐνάησε πλέον περὶ τῆρος ἐπρόκειτο. Καὶ νέους ἐξήγησε νὰ τῆ φέρωσι τὸ χάσσον αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπινοκαλύμνον. Ἀπεσώθη κατόπιν περιβληθεὶς αὐτὰ εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης καὶ ἐγονυπέτησεν ἐπὶ τὸ πητος, ἀκροούμενος. Ὁ Μέγας Διερχμνὲς, ἐγενθεις τότε ἐνεσεν εἰς τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν Τούρκον Γραμματῆα ν' ἀναγνώσῃ τὸ διάταγμα τῆς πάσηςως τοῦ Γρηγορίου καὶ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, ἔχον ὡς ἐξῆς.

«Ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐφάνη ἀνάξιος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀχάριστος καὶ ἀπιστος πρὸς τὴν Πῆλην καὶ ραδιούργος, γίνεται ἐκπτώτος τῆς θέσεως ὡς του καὶ τῶ προσδιορίζεται διάμονη τὸ Καδδὶ—κιον» (Χαλκηδὼν) μέγχοι δευτέρως διαταγῆς».

Εὐθὺς δὲ κατόπιν ἕτερον διάταγμα λέγον :

«Ἐπειδὴ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ στερεώσῃ πρὸς πιστοὺς τῆς ἐπιχόους ἀπὸ τῆς πνευματικῆς κηδεμονίας τοῦ κοινῶ πατρός των, διατάττει νὰ ἐκλέξωσι Πατριάρχην, κατὰ τὴν ἀνάκαθεν συνήθειάν των».

Ὁ Μέγας καθαιρεθεὶς, μετὰ τὴν ἀνάγκωιν τοῦ Διατάγματος ἐγενθεις ἐβάδισε πρὸς τὴν θύραν, σκοπῶν ν' ἀποχωρήσῃ τῆς αἰθούσης. Ἀλλ' ἡ τύγχις ἐνήθρευεν. Καὶ βαρεῖα ἡ χεὶρ τοῦ κροσσεδάρη κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἔθμοντος.

Ἐὰν οὐκ ἔστιν ἀποφασιστῶν περιουκλούμενος ὁ Πατριάρχης ἀδηγήθη μέγχοι τοῦ ἀμέγχοι τοῦ Φαναρίου. Ἐ-

καὶ ὁ κροσσεδάρης ἐπεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ ἀκρίτου, ἐπιπέφρας νὰ τὸν συνοδεύωσιν ὁ ἀνεγχεὶς αὐτοῦ ἀκακίτος Ἀγγελόπουλος καὶ ὁ ἱεροδιδάσκων Ἀνάγιος, ὅν οἱ Τούρκοι κατόπιν ἀπεκεφάλισαν ἐν Αἰπτοκωλύρῃ. Ἐπιβαίνοντες ἄλλων ἀκακίτων, συνίδεον τὸν Πατριάρχην ὁ μέγας πρωτοσυγγελοῦς, ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος καὶ ἄλλοι νεοῦντες ὅτι ὁ Γρηγόριος στέλλεται πρὸς ἐξουσίαν εἰς Χαλκηδὼνα ὡς ἔλεγε τὸ διάταγμα. Ὅτε ὅμως εἶδον τὸ ἀκρίτον οὐκ ἔπεβαιναν ὁ Πατριάρχης σπρόφρον πρὸς τὸ Γαλι—κίωσιον ἐνόησαν τὸ τί ἐμελλε νὰ συμβῆ καὶ ἀνέκρασαν πρῶμναν σπρασμέντες πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Γαλιτά.

Τὸ ἀκρίτον μετ' ὀλίγον κατέπεσεν εἰς Γαλι—κίωσι, ἔκει ἀπεβίβασαν τὸν Πατριάρχην καὶ ὀδηγήσαντες αὐτὸν εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ Μπισταντοσήμασης, τὸν ἐροῦσαν εἰς τρομερὰν φιλίαν, τὴν καλομένην φουλακὴν τοῦ φοῖσμου, ἀναμύροντες ν, ἀναγγελθῆ ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Πατριάρχου.

Συνημέτοι ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα οἱ Ἀρχιερεῖς, ὁ προσδύτατος τῆν ἡλικίαν ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Καλλιμάχης, ὁ μέγας διερχμνὲς καὶ ὄλοι οἱ προσέχοντες ἄρχηροι τῶν συντεχνιῶν συνεσκέπτοντο διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου τοῦ καθαιρεθέντος. Ἀπεφασίσθη κατ' ἀρχὰς ν' ἀνακληθῆ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἡ ἐν Ἀδριανουπόλει διαμένων πρῶην Πατριάρχης Κρόνιος. Ἀλλ' ὁ Τούρκος γραμματεὺς ὁ συνοδεύων ἀπ' ἀρχῆς τὸν Μέγαν Διερχμνὲν, ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἐκλογή αὕτη δὲν ἡδύνατο νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ, διότι ὁ ἐποδεικνυόμενος ἦτο ἀλίαν, ἡ δὲ Πύλη δὲν ἐπεθύμει κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις νὰ μείνῃ κενὸς ὁ Πατριαρχικὸς θρόνος οὐδ' ἐπὶ μίαν ὥραν. Ἡ κατάσταση οὕτως ἀπέβαινε δυσχερῆς. Ἀπαντες οἱ φαινόμενοι ὅπως δήποτε ἀμύθοιοι, ἀπεποιούντο τὸν θρόνον ἐν τολιᾷτῃ ὥρῃ, καὶ ἀπεποιούντο μάλιστα μετὰ διαρῶν καὶ παρακλήσεων. Ἀλλ' ἄλλη ἐντονωτάτη τῆν ἡσῶν αὐ-

τήν διαταγή τῆς Πύλης κατέβησαν, ἐπιτάσσουσα τὴν ταχυστήν καὶ ἄμεσον ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐκλογὴν νέων Πατριάρχων. Ὁ Πισιδίας Εὐγένιος, Φιλιππουπόλιτης τὴν καταρωγὴν ἀπεδέχθη τότε τὴν Πατριαρχεῖαν. Καὶ ἐφοδιασθεὶς μὲ τὰ προσήκοντα γράμματα, ἀπεστάλη εἰς τὴν Πύλιν, ὁπόθεν ἐπανήλθε μετ' ὀλίγον ἀναγνωρισθεὶς ἐπὶ λαμπρότερον πλοῦν τὴν ἐνήθη πομπὴν καὶ παράδειξιν. Καὶ ἐν ᾧ οἱ ἐπὶ τὸ κράτος τοῦ τράμου ἐκλέξοντες αὐτὸν κατήγοροντο εἰς τὸν ναῦν, ὅπου θὰ ἐψάλλετο ἡ νεοκτισμένη εὐχαριστία, δοῦνα στερηρὸν ἐξελιόσαστο εἰς τὰ προκείμενα τῶν Πατριαρχείων.

Εὐθὺς ὡς ὁ νέος Πατριάρχης ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Πύλης, οἱ φελακες ἀδοποιηθέντες ἐξήγαγον τὸν Γρηγόριον τῆς φελακῆς. Εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Γιαλί—κιάκι, ἀνεμεινον πλείστα τρικωμο ἀκάτια, εἰς ἕκαστον δὲ ἐξ αὐτῶν φελλίδον τέσσαρες εἰς πέντε στρατιῶται τῆς γροναῶς. Οἱ σπουδαίοντες τὸν κατάδικον οἰκειοὶ του διατάχθησαν ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Ἀπόραχος ὁ Ἰσάραχος ἠλόγησεν αὐτοὺς, κλαίωντας καὶ ἀδελφομένους καὶ ἐπέβη τοῦ προσώπου σμέρον δι' αὐτὸν ἀκατίου. Ἦρκει γὰρ ἴδη ποῖον τὸν σκώδενον ἐκ τοῦ πλησίον διὰ ν' ἀντιληφθῆ περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Τοῦ ἰδίου μὲ αὐτὸν ἀκατίου ἐπέβαινε καὶ ὁ Κοσμάισσης. Ὁ ἀσχιθιακιστής...

Ἠμετέριον ὁ γροναῶχος. Ἔπλετο τὸ ἀκάτιον τοῦ κατιδίκου, κεκλιμένον ἀπὸ τὰ ἄλλα τῶν στρατιωτῶν. Καὶ μὲ τὴν τάξιν αὐτὴν ἐφύσταν εἰς τὴν ἀποβάσαν τοῦ φαναρίου, ὅπου περὶ πλῆθος Τούρκων ἐτόλμα ἀρέμενε.

Ὁ πολιτικὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς Ἀρχηγὸς τῆς Φελακῆς καὶ τοῦ Γένους ἠγέτο ὡς πρόβητον ἐπὶ σφαγῆν.

Ἀπεβιάσθησαν. Ὁ Ἰσάραχος μὲ τὰς χεῖρας δεδεμμένας ὀπισθεν, ἐθάλασε δῆματά τινα καὶ ἐνευπέτηες κλίνας τὴν κεφαλὴν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἐπρόκειτο ν' ἀποκεφαλισθῆ.

Ἀλλ' ὁ Κοσμάισσης τὸν ἐλάττωσε.

— Καὶ γροναῶ! (σῆμα καὶ προπάτει εἶπε. Ὁ τὸς τῆς καταδίκης σου δὲν εἶνε ἐδῶ.

Ἀνὴρ ἠδύνατο ὅμως ν' ἀνεγεροθῆ εὐκόλως ὁ γροναῶς. Καὶ τὸν ἐβοήθησαν γὰρ σταθῆ καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν ποδῶν του καὶ τὸν ἐχειροαγώγησαν κρατοῦντες αὐτὸν ἐπὶ τὰς μισχάλας δὲ στρατιῶται κατ' ὄλην τὴν ὁδὸν τῆς αἰλῆς ὑπογεροθῆ ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ μάρτυς τοὺς ἠλόγησεν!..

Ἡ ἀπαισία πομπὴ ἔβαινε τὸν δρόμον τῆς ἐλὸς τοῦς κοπετοῦς καὶ τοὺς θοήρους τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν πείρις χριστιανικῶν οἰκιῶν.

Μία γροναῶ ἔδωκε πένιξ τὸν ἐψάλλοντα.

— Ἐφύσταν γὰρ ἀκατίου τὸν Πατριάρχην!

Παρετός καὶ τράμος κατεκυριεύσε τοὺς πάντας. Αὐτὸς μετέβηθῆ ὀλίγον ἠραιότερον εἰς λάβαν ἠφαιστειοῦδη ἀνὰ τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεῆς, λάβαν χειμαροῦδη κατακυβέσασαν τὸν τέραντον καὶ λιπάσαν τὴν γῆν ἐξ ἧς παχισσιον ἀνέθορε καὶ ἐργαστήθη τὸ δένδρον τῆς Ἐλευθερίας.

* * *

Τρεῖς ἦσαν αἱ ἔξω θύραι τῶν Πατριαρχείων. Ἡ μία ἀνιστερόθεν πρὸς ἀνατολάς, φέρονσα εἰς τὸ προκείμενον τῆς ἐκκλησίας τῆς Πιωμακουρίτου. Ἡ ἄλλη δεξιόθεν πρὸς δυτικὰς ὁδηγοῦσα εἰς τὴν ἀδελὴν τῶν πατριαρχικῶν δωμάτων. Καὶ ἡ τρίτη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, πρὸς μεσημβρίαν καὶ κατὰ μέτωπον τῆς ὁδοῦ, ἄγουσα εἰς τὰ οἰκήματα τῶν ἐπαλλήλων κληρικῶν. Ἐπὶ τῆς τρίτης ταύτης διατάχθησαν οἱ δῆμιοι γὰρ στήσωσι τὴν ἀρχάνην. Πλέον τῆς αἰῶς ὄρας διήρκεσεν ἡ ἀπαισία αὐτῆ προπαρασκευῆ. Ὁ Πατριάρχης κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, στρέψας τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνατολάς καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ δεξιῶ ὤμου, προσήχετο μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς.

Ὅταν αἱ προπαρασκευαὶ ἐτελείωσαν καὶ ἡ ἀρχάνη εἶχε

στην πλειον, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Σουλτανικῆς φρουρᾶς πλησιάσας τὸν Ἐθνομαρτυροῦ ἀνεκρωίωσε:

«**Ἢ Κακοῦργο, δὲν εἶσαι σὺ, ὁ ὁποῖος διέφθειρες τὸς λαοὺς τοῦ Σουλτάνου, τοῦ καταφυγίου τοῦ κόσμου; Δὲν εἶσαι σὺ, ὁ ὁποῖος ὤθησες τοὺς ἀπίστους ὑπηκόους εἰς τὴν ἀποστασίαν; Δὲν εἶσαι σὺ, σκύλε ἀκάθαρτε, ὁ ὁποῖος διέπραξες ὅλας αὐτὰς τὰς προδοσίας;**

Καὶ ἀπεθνήσκων πρὸς τοὺς δημίους:

— **Κρεμάσετέ τον, διέταξε.**

Οἱ δῆμιοι ἤρπασαν τὸ θῦμά των καὶ τὸ παρέδωκαν πρὸς τὴν ἀρχόντην, ὑπὸ τοὺς κολετοὺς καὶ τοὺς θορήκους τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῶν πέριξ οἰκιῶν, οἵτινες, παρηγοροῦντες τὴν σκηνὴν τῆς θυσίας ἀπὸ τῶν δαπῶν καὶ τῶν ρωγμῶν τῶν κεκλειομένων παραθύρων. **Και μετ' ὀλίγα λεπτά ὁ Ὑπάτος Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ δουλεύοντος Γένους ἐνρέματο ἀπὸ τοῦ σθηνίου ὡς ὁ ζοῦργος τῶν κακοῦργων.**

Καὶ μία λεπτομέρεια. Καθ' ἣν στιγμήν ἀτηρχόνιζον τὸν Πατριάρχην, τὸ καλυμμαύχιον αὐτοῦ ὀλισθήσων ἔπεσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ φρούραρχος διέταξε νὰ τὸ ἐπιναθέσωσιν. Δὲν ἐπρόσεν ὁ καταδικασθεὶς νὰ χάσῃ τι ἐκ τοῦ σήματός του!

Καὶ ἐνῶ τὸ σῶμα ἤσπαιρον ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἀρχόντης, ὁ φρούραρχος πλησιάσας ἀνήρτησεν ἐπὶ τοῦ στήθους του τὸν «Γιαγὰν» τὸν ἀναφέροντα τὰ αἷτια τῆς καταδίκης του, ἔχοντα οὕτω:

«**Χρέος τῶν ἀρχηγῶν τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου διαφύρων λαῶν εἶνε νὰ ἐπαρρηπνώσῃ νύκτα καὶ ἡμέραν τοὺς ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν των, νὰ παρατηρῶσι τὴν διαγωγήν των καὶ ν' ἀνακαλύπτωσι καὶ ν' ἀναφέρωσιν εἰς τὴν κνέροντήν μου τὰς ἀθεμίτους πράξεις των. Οἱ δὲ Πατριάρχαι, ὄντες ἐξ αἰτίας τῆς θείσεως των ἀρχηγοὶ τῶν ραγιαδῶν, ζώντων ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπὸ τὴν σκιά τῆς αὐτοκρατορικῆς μου ἐξουσίας, ὑφείλουν νὰ εἶνε ὑπερὸ πάντα ἄλλον ἀνεπίλητοι, τίμιοι, πι-**

στοὶ καὶ εὐκρινεῖς. Ἐχόντες δὲ αὐτὰς τὰς ἀρετὰς ὑφείλουν, οἷοις παρατηρῆσων τὰς κακὰς κλίσεις τοῦ λαοῦ των, νὰ τὰς ἐμποδίζωσι δι' ἀπειλῶν καὶ συμβουλῶν, ἢ ἐν ἀναγκαίον, καὶ διὰ ποινῶν κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς θρησκείας των καὶ τοιουτοτρόπως νὰ φαίνωνται ἐγγνώμονες ἐν μετῶν πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν διὰ τὰς χάριτας καὶ τὰς ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουν ὑπὸ τὴν ἀγαθοποιῶν σκιά τῆς.

» **Ἄλλ' ὁ ἀπίστος Πατριάρχης τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν ἄλλοτε δεῖγματα τῆς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἀφροσύνης του, ἀδύνατον νὰ θεωρηθῆ ἄλλοτρίως τῶν σπῆσεων τοῦ ἔθνος του, τὰς ὁποίας διάφοροι κακότεροι καὶ ἀναίσθητοι, παρασχεόμενοι ὑπὸ χιμαιρικῶν καὶ διαβολικῶν ἐλπίδων διήγειραν, καὶ χρέος του ἦτο νὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλοὺς, ὅτι τὸ τόλμημα ἦτο μάταιον καὶ ἀτελεσφόρον διότι τὰ κακὰ διαβολία δὲν εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ ἐνδοκιμῶσιν ἐναντίον τῆς Μωσαρεθανικῆς ἐξουσίας καὶ θρησκείας, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον τὴν ὑπαρξίν των θεῶν προεργαλίαν ἔτων, καὶ θὰ διατηρηθοῦν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ σύμπαντος, καθὼς μᾶς θεβαίουν ἄνωθεν αἱ ἀποκρίσεις καὶ τὰ θαύματα ἄλλ' ἐξ αἰτίας τῆς διαφθορᾶς τῆς καρδίας του, ὄχι μόνον δὲν εἰδοποίησεν, οὐδ' ἐπαίδεισε τοὺς ἀπατηθέντας, ἀλλὰ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἦτο καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς, ὡς Ἀρχηγὸς, ἰσοκτικὸς συμμετοχὸς τῆς ἐπιναστάσεως, καὶ ἀδύνατον νὰ μὴ ἀφανισθῆ καὶ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ ἕλον σχεδὸν τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ἂν καὶ ἐν αὐτῷ εἶνε καὶ πολλοὶ ἄδικοι.**

» **Καθ' ὃν καιρὸν ἐγγέσθη ἡ ἀποστασία, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη συμπάθειαν λαβοῦσα πρὸς τοὺς ἄλλοὺς ραγιαδες τῆς ἐρηνοχολήθη νὰ ἐπιναφέρῃ τοὺς πλανηθέντας διὰ τῆς γλυκύτητος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας των, καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ ὄντι πρὸ ἐξόσεως καὶ πνοσταγματος, διατάσσουσα καὶ συμβουλεύουσα τὸν Πατριάρχην τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, καὶ προσκαλοῦσα αὐτὸν ν' ἀφορίσῃ ὅλους τοὺς ἀποστατήσαντας ρα-**

γαίαιδες, όπου και ἄν ἦσαν. Ἄλλ' ἀντὶ τὰ δαυαίση τοὺς ἀποστάτας και τὰ δῶση πρώτος τὸ παράδειγμα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὰ καθήκοντά των, ἀπιστος οὗτος ἔγινεν ὁ πρωταίτιος ὄλων τῶν ἀναγκαιῶν ταραχῶν. Εἰςθεθα πληροσηρημένοι ὅτι ἐγενήθη ὁ ἴδιος ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, και ὅτι εἶνε συνένοχος ὄλων τῶν ἀταξιῶν, ὅσας οἱ ἀπολαμπήντες σαγαίαιδες ἔπραξαν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Καλαβρυτίων. Οὗτος λοιπὸν εἴητε ὁ αἴτιος τοῦ παντελοῦς ἀγοσημοῦ, τὸν ὁποῖον μέλλουν διὰ τῆς θείας ὀηθειας τὰ πύθωνται οἱ ἀπολαμπήντες σαγαίαιδες.

Ἐπειδὴ δὲ πανταχόθεν ἐδεβαῖοῦθημεν περὶ τῆς προδοσίας του ὄχι μόνον εἰς θλάθην τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀλλὰ και εἰς ὄλεθρον τοῦ ἰδίου Ἐθνοῦ του, ἀνάγκη ἦτο τὰ λείπει ὁ ἀνθρώπος οὗτος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, και διὰ τοῦτο ἐκχευαῖοθη πρὸς σωφροσημοῦν τῶν ἄλλων.

Ἐξεδόθη τῇ 19 τοῦ μηνὸς Ρεδτοῦ 1230
(Κεριακὴ τοῦ Πάσχα)

* *

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπληχανῖσθησαν τρεῖς ἀκόνη ἐκ τῶν Σερδοκῶν, τῶν κρατοσημένων εἰς τὰς φελακῆς, ὁ Ἐφέσον Αἰονῖσιος Καλλιόχης κατὰ τὰ ἰχθυοσημοῖσια, ὁ Νικουησειῶν Ἀθανῖσιος παρὰ τὸ Παρῶν — καλοῦ και ὁ Ἀρχιῶλον Ἐγγένιος, Ἰόνιος τὴν πατρίδα. εἰς τὸν Γαλιῶν. Ἐνὸς τῆς ἔβδομηίδος δὲ ἐγοσηεῖθη ὁ Θεοδωροῦσιος Ἄνθιμος και ἀπεκεφηλῖσθησαν τρεῖς ἀκόνη ἰερεῖς. Ἡ αὐτὴ τῆχη ἀνέμενε και τρεῖς θεκήληδες τῆς Πελοποννήσου, εἶνε δὲν προσελάμβανον τὰ φύθουν ἐκ Κονηπύλοως και κα μεταβοῦν δι' Ὑδρας εἰς Πελαπόννησον.

Τὰ πτόματα τῶν Ἀρχισεῶν ἐσοῖθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ νεκοῦς τοῦ Πατριῶαχου παρεμεινεν ἐκτεθεμῆνος ἐπὶ τῆς ἀρχόντης ἐπὶ τρεῖς ὄλοκλήρους ἡμέρας, φελασοσημενος ὄπὸ ἀρχίας οσηείας. Αἰηλθον ἐξεῖθε, προσηρημαῖοημενοι τὸν νεκοῦν ὄλοι οἱ ἐπισηαεῖς Τοῦρκοι. Ὁ Μέγας

Βεζῖρης Βερδοῦλῳ Ἀλῆς προσεῖλεν εἰς τὸν τόπον τῆς κατὰ τῆς και ἐγγῆρας οσηαῖοσι ἐκῖθησεν ἐπὶ μικροῦν ἀνῆτόν τὸν νεκοῦν και οσηηθαλεγοσημενος πρὸς τὸν ἐλασησισητόν. Ἀφῆσται δὲ ὅτι και αὐτος ὁ Σουλῖνιος προσεῖλεν μετρησημοῦντος προσηρημαῖοημῖς μικροῦθεν τὸν νεκοῦν δια τῆς ἰεσηοαῖοημῖς.

Ἀροσηηρίας κοσηεῖθαλε προσηπαθειας, Ὑποσηηροσημῖς και τὰ δωροδοκήση ἀκόνη τοὺς δημῖοις, ἰνα ἐξαγοσηοση ὄπὸς ἐντσησημοῦν τὸ πτόμα τοῦ Ἐθνομαρσητρος, ὁ πῆος Πατριῶαχης Ἐγγένιος. Ἀν ἐσοῖθη δυνατόν τοῦτο. Ἡ Πύλη ἀμετσηληῖταις διέταξε τὰ ριγηθῆ τὸ πτόμα τοῦ Γοηροῖου εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὴν Τοῖτην τῆς Διασηηηοῖσιου και τῆς αὐτῆς ὄραν, κατ' ὄν ἐξετελεσοθη ἡ διασηηηοῖσιαις, εἰθῖόντες οἱ δημῖοι, ἀπερῖσηηωσαν τὸ σῶμα κοσημῶμενοι και ἔλυσαν τὸ σηηηῖοην ἀπὸ τῆς ἀρχόντης. Ὅταν δὲ ὁ νεκοῦς ἔπεοση ἐπὶ τῆς γῆς, παρεσηηοῖθη ὅτι παρὰ τῶν ἀοῖσητεροῦν μαστῶν ἔφερε πληγῆν οσηαῖοης ἐπὸ φανατικῶ τῖνος Τοῦρκοῦ ριγηθεις κατὰ τοῦ πτόματος. Εἰς τὸν τόπον τοῦ μασηηηοῖσιου εἰχον οσηοηεῖσαι ματὲ με τοὺς Τοῦρκοις και οῖσηη Ἐθροῖων ἐκ τῶν κατωτέρων στροσημῶτων ὄβροῖσητα και λοῖδοσηοῖσητα τὸν πῆος πτόν νεκοῦν. Εἰς τοῖτους οἱ δημῖοι παρεδῶσαν τὸ σηηηῖοημα τοῦ Ἰεροῦχοῦ. Ἐδεθη τότε ὁ νεκοῦς ἐκ τῶν ποδοῶν και ἐοῖθη ἐν μέσω ἀπαιοῖσιου ἰαχῶν ἀπὸ τῶν Πατριῶαχῖοων μεχῖο τῆς ἀκτῆς τοῦ Φαναῖοῖσιου. Ἀνέσηηεν ἐκεῖ ἀκῖσιον, τοῦ ὄποῖου ἐπέθαηεν εἰς ἐκ τῶν δημῖοων. Τὸ πτόμα ἐσοῖθη εἰς τὴν θάλασσαν και ὁ δημῖος λαβῶν τὴν ἀροῶν τοῦ οσηηηῖοην τοῦ θροῦχῶν ἐσοηηοῖσηλλησε τὸ πῆος λειψῖοηον πρὸς τὸ μέσοη τοῦ Κερῖοῖσιου κόλλου. Φθῶσας μετῶν Νανσηηῖοημοῦ και Ἐαηαῖοηου, ἔδοσηεν ἀπὸ τοῦ λειψῖοηῖοην ἀέτρησ, τὴν ὄποῖαν ἔφεσηεν ἐντὸς τοῦ ἀκαῖοηου, και τὴν κατεποῖνησε δια τὰ κατῶνηηοθη μετ' αὐτῆς και τὸ πτόμα. Ἀν ἦτο δῖοηος ἡ πῆος ὄσοη ἐσοηε θεοσηεῖα και ὁ νεκοῦς ἐξηκοῖσηοῖθη ἐπιπῆσιων Ἐπαῖσηοσηηε τῆτε ὁ δημῖος εἰς τὴν ἔσηῖοην και λαβῶν

δύο ἀζύμη πέτρας ἤλθε καὶ πάλιν πρὸς τὸ πτώμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσέδεσε καὶ ταύτας, λογχίσας συγχρόνως αὐτὸ ἐπανειλημμένως διὰ τοῦ ἐγχειριδίου του, διὰ τὴν ἀποροφή-
ση ὕδατος! Καὶ τότε τὸ λείψανον κατεβυθίσθη.

Τέσσαρες ἡμέραι παρήλθον. Καὶ τὴν προίαν τῆς πέ-
πτης τὸ πτώμα ἀνεφάνη πάλιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θα-
λάσσης, πρὸς τὸν Γαλατῶν καὶ μεταξὺ δύο πλοίων ἐλλει-
πισμένων ἔμπροσθεν τοῦ Καραζιοῦ, ἐξ ὧν τὸ ἐν Σλοβαγι-
κὸν καὶ τὸ ἕτερον Κεφαλληνιστὸν, ὑπὸ Ἰονικὴν σημαίαν,
φέρων τὸ ὄνομα «Ἅγιος Νικόλαος» καὶ μετὰ τὸν πλοίαρχον τὸν
Μαθητὴ Σκλάβον. Πρῶτος ὁ Σκλάβος ἀποπέτασε παρτή-
ρησε τὸ λείψανον, καὶ ῥίψας ἐπάνωθεν του ψάθην τὸ ἐ-
πέπασεν, ἐπὶ σκοπῷ, ὅταν νυκτώσῃ νὰ τὸ ἀνελεῖσθαι καὶ νὰ
τὸ θάψῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ θυμῷ τὴν παρουσίαν τοῦ νεκροῦ
ἐσημείωσε καὶ ὁ Κεφαλλῆν πλοίαρχος, ἀντιλήθη δὲ ὅτι
ἠνέγκη οὗτος εἰς ἱερωμένον, ἐκάλεσε τὸν εἰς τὸ πλοῖον του
εἰρόντα καταφύγιον Πρωτοσύγγελλον τῶν Πατριαρχείων
καὶ ἐπιδείξας τὸ πτώμα τὸν ἠρώτησεν ἐὰν ἀναγνωίξῃ εἰς
τίνα ἀνήκει.

— Ὁ Πατριάρχης! Ὁ Πατριάρχης μου, ἀνέκραξεν ὁ
Πρωτοσύγγελλος, ἐκράγεις εἰς λυγμοῖς μόλις ἀντιβρῶσε
τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀρχηγοῦ του.

Ἐπελθούσης τῆς νυκτός, οἱ Ἕλληνες νοῦται ἀνέβησαν
εὐλαβῶς τὸ σептὸν σκῆνωμα ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ Καραζιοῦ,
τὰ ὁποῖα φιλοσόφως διεφύλαξαν ἀλόβητον αὐτὸ ἐπὶ τέ-
σσεας ἡμέρας εἰς τὰ θάλας του. Τὸ περιετίλιξαν εἰς συνδό-
να καὶ τὸ ἀπέκρυψαν καταβυθίσαντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἔσματος
τοῦ πλοίου.

Καὶ ἅμα τῇ αὐτῇ, ὁ «Ἅγιος Νικόλαος» ἀπέπλευσε διὰ
Ὁδησσὸν, φορτίον φέρων τιμαρξέστατον πρὸς τὴν κραται-
άν Ὁρθόδοξον Αὐτοκρατορίαν, τὸν νεκρὸν τοῦ Ἰσλαμιστοῦ
τοῦ Μεγάλου Μάρτυρος, τοῦ Ποιμένου τοῦ καλοῦ τοῦ
ἕντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων.

Ο ΕΘΝΑΡΧΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΣΣΙΑΝ

Ἐναντίοι ἦσαν οἱ ἄνεμοι. Καὶ οἱ Ἕλληνες ποιοῦντες
εἴκοσι τέσσαρας ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐξέπυσαν τὸν σептὸν
νεκρὸν ἐπὶ τοῦ σκαφους του.

Τὴν 11 Μαΐου τέλος τοῦ 1821, πλοῖον μεσίσιον φέρων
τὴν Ἰονικὴν σημαίαν, ἐσημειώθη πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Ὁ-
δησσοῦ. Ἦτο ὁ «Ἅγιος Νικόλαος».

Μετὰ τὴν μάστιγον οἰουέτταν του, μετὰ τὴν ἐν θέσει πενήτους
σημαίαν του ἐκίνησε τὴν κοινὴν περιέργειαν. Ὑπετέθη
ὅτι μολυσματικὴ τις νόσος εἶχε προσβάλει τὸ πλοῖον.
Καὶ λέλυτος ἀπεστάλη ἐκ τοῦ λιμένος, ὅπως πληρομοροθῆ
τὰ διατρέχοντα καὶ δώσῃ τὰς ἀπαιτουμένας ὁδηγίας. Ἀν-
παρήλθεν θυμῷ ὡρα πολλή καὶ ὡς ἀστραπὴ διεδόθη ἀπὸ
τὴν πόλιν ἡ εἰδησις ὅτι τὸ πενήτηρον πλοῖον ἐκόμισε τὸν
νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου, τοῦ ὁποίου εἶχεν ἔδη γνωστὴ ὁ
μαρτυρικός θάνατος. Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκ-
κλησίας ἤρχετο νὰ ζητήσῃ ἄστυον πρὸς ταρτὴν ἐπὶ τῆς ὁμο-
θούσκου γῆς τῆς Ρωσσίας.

Γενικὸς διοικητὴς τῆς Μεσημβρινῆς Ρωσσίας ἦτο τότε
ὁ Ἀντιστρατήγος Κούης Λανξερὸν, Γάλλος τὴν κα-
ταγωγὴν καὶ ἰδιαιτέρως φίλος τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου,
πολλὰ προσενεγκὼν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς οἰκογενείας, αἰτι-
νες εἶχον καταφύγει εἰς Ὁδησσὸν εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων
ἡμερῶν τοῦ τρομεροῦ Τουρκικοῦ διαγμοῦ. Κατὰ διαταγὴν
αὐτοῦ ἐλήφθησαν ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν, ὅλα τὰ κατά-
ληλα μέτρα διὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου. Ὁ γέρον
Ἕλληνας τῆς Ἐπι. Περιοιάνης ἐπεφορτισθὲν συγχρόνως ὁ-
πως παραλαμβάνων ἐξ ἐκ τῶν προσεγγόντων προσχόντων
τῆς Κων(σταντι)πόλεως, γνωρίζοντων τὸν Πατριάρχην Γρηγό-
ριον ἕως καὶ αὐτὸς ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ πιστοποιή-
σῃ τὴν ταυτότητα τοῦ νεκροῦ. Καὶ πράγματι μετέβη συνό-
δευόμενος ὑπὸ τῶν Νικ. Σουπόου, Ἀλεξ. Χανξερὸν, Γεωργ.
Καρατζά, Ἰωάννου Σχινᾶ καὶ δύο ἄλλων, ὅτινες πάντες

ἀνεργάσαν τὸν Πατριάρχην. Τὸ παρ' αὐτῶν σεντιζήν
καὶ ἐπερμαῖ ἐν πρωτόκολλον συναβθὲν εἰς σχετικῆν ἐκθε-
σιν, ἀπεστάλη εἰς Πετρούπολιν ὑπὸ τοῦ Γεν. Διοικητοῦ,
ληποῦτος ὁδηγίας περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἐν τῷ μεταξύ διετάχθη ἡ ἀποδίωσις τοῦ πτόματος
καὶ ἡ ἐναπέθεσις αὐτοῦ ἐν τῷ Δοιμοκαθαστήριον, ἢτοι ἡ-
τοιμιάσθη ἐπίτηδες, δοκιμάσιον, ἀποδοθεισῶν ὕλων τῶν ὄρει-
καίων εἰς τὸ ἐπίσημον τοῦ νεκροῦ τιμῶν.

Κανονισμοὶ τῆς πρὸ τοῦ λιμένος ἡγκυροβολημένης
Ἀυτοκρατορικῆς φρεγάτας ἀνήγγειλαν εἰς τὰ κατακλιέον-
τα τὸν λιμένα πλήθη τῆν ἐπὶ τῆς λέμβου τοῦ Ἰονικοῦ πλοίου
ἐπιβιβάσιον τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατριάρχου, τὸν ὅποιον ἐκάλυ-
πτον δύο σημαίαι, ἡ Ρωσικὴ καὶ ἡ Ἰονικὴ. Ὁ νεκρὸς
ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς προκυμίας ὑπὸ τὰς ἐγκυροσκοπήσεις
τῆς Ἀυτοκρατορικῆς φρεγάτας, κανονιστοῦσας ἀνὰ πᾶν
ρευτερόλεπτον καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ Δοιμοκαθαστήριον,
σενδομένοσος ἀπὸ μακρῶν ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν, τοῦ ἀνωτέρου
Ρωσικοῦ κλήρου καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐβεβαίωσε τὴν
ταυτότητα τοῦ ὄψομενικοῦ Πατριάρχου. Εἰς τὸ δωμά-
τιον ὅπου ἐναπετέθη ἡ σελτὴ σορῶς, λαμπάδες νέμονται
ἐπὶ κηροστατῶν πολυτελῶν ἔκαιον. Τὸ φέροτρον ἐκαλύπτε-
το ἀπὸ πολυτελεῶς ὑφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μεγαλο-
πρεπῆς σταυρὸς, προσφερόμεν ἐνλαβῶς ὑπὸ τοῦ Μητροπο-
λίτου Χερσῶνος, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν Ἐκκλησιαστικὴν δι-
καιοδοσίαν ἀνῆκεν ἡ Ὀδησός. Εἰς τὸ Δοιμοκαθαστήριον
ἔπρεπε νὰ παραμένῃ ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, συμφώνως
πρὸς τὴν ἐπιβεβλημένην τότε εἰς τὰς ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ
προελεύσεως ἀσπηρῶν κάθουσι.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἶχον ἤδη ληφθῆ διατάγαι ἐκ
Πετροπόλεως. Ὁ Ἀυτοκράτωρ διέταξε ν' ἀποδοθῶσι
εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου, αἱ συνήθως ἀποδιδόμεναι
τιμαὶ εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ρωσίας, συνδυάζομεναι μετὰ τὰς στρατιωτικὰς τιμὰς
τὰς ἀπονειμμένας εἰς Γερουσιαστὴν ἀποθανόντα ἐν ἐνεργ-

ρεία. Ταυτοχρόνως ὁ Ἀυτοκράτωρ ἀπέστειλε πολυτελεῖ
σταυρὸν ἀδαμάντινον, ἔπος τεθῆ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, ἡ δὲ Ἀυ-
τοκρατεία μίτρον θαρῆτιμον καὶ ἀρχιερατικὴν στολήν κα-
τασκευασθεῖσαν ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐπιβλεψίν τῆς. Ὀλόκληρος
ἐν γένει ἡ Ἀυτοκρατορικὴ οἰκογένεια κατέβαλεν εὐγενῆ ἄ-
μιλλαν διὰ νὰ κοσμηθῆ λαμπρότερον ὁ νεκρὸς τοῦ Ἀρχηγοῦ
τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ 19ῃ Ἰουνίου προσδιορίσθη ὡς ἡμέρα τῆς κηδείας.
Ἐς τὴν Ὀδησὸν εἶχον ἤδη σκελῆδει τρεῖς Μητροπολίται,
ὁ τῆς Χερσῶνος, ὁ τοῦ Κιέβου καὶ ὁ τοῦ Κισνοβίου, σενδο-
μένοσος ὑπὸ πολυαριθμῶν κληρικῶν πάσης τάξεως.
Ταυτοχρόνως διάφορα συντάγματα Ρωσικοῦ στρατοῦ ἐ-
στρατοπέδουσαν εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως, διὰ ν' ἀποδώ-
σοσι τὰς διαταχθείσας στρατιωτικὰς τιμὰς εἰς τὸν ἐπιφανῆ
νεκρὸν. Ἀπειρα πλήθη λαοῦ εἶχον συρροῦσαι ἐπίσης εἰς
τὴν πύλιν, ἐκδηλοῦντα τὴν εὐλάβειαν τῆς ὀρθοδοξίας πρὸς
τὸν μάρτυρα καὶ τὴν ὄργην αὐτῆς κατὰ τοῦ διαπραχθέντος
ἀνοσιουργήματος.

Τὴν 11ην ὥραν τῆς ταχθείσης ἡμέρας κανονιστοὶ
τοῦ πυροβολικοῦ ἀνήγγειλαν τὴν ἐναρξίν τῆς ἐκφορᾶς.
Σταυρὸς παμμεγέθης προηγέτο τῶν σημαίων καὶ τῶν δια-
φόρων θρησκευτικῶν ἐμβλημάτων. Τὸν νεκρὸν, περικυ-
λωμένον ἀπὸ τάγματα ἱερέων καὶ διακόνων λαμπροστολι-
σιέων, ἀπὸ πολυαριθμοὺς ψάλτας καὶ πλήθος λαμπάδων,
ὑπεδέχθη ἔξωθεν τῆς πύλης τοῦ Δοιμοκαθαστήριου ὁ Γεν.
Διοικητὴς περικυλωμένους ἀπὸ λαμπρῶν ἐπιτελείων, καὶ οἱ
τρεῖς Μητροπολίται τοὺς ὁποίους ἀνωτέρω ἀνεφέρομεν.
Λαὸς ἀναρίθμητος πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας συνο-
θεῖτο περιμένον νὰ διακορῆ τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου.
Καὶ ὅταν ὁ Μητροπολίτης Κιέβου, ὡς ὁ ἀρχαιότερος τῶν
παρευρισκομένων Ἀρχιερέων, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν προσευ-
χόμενος, ὁ σταυρὸς παρουσίωσεν ὄψα, ἐπὶ τὸ πλήθος ἐσ-
νεπέρισαν ἐπιζαλούμενα τὴν εὐλογίαν τοῦ Μάρτυρος.

Ἐπὶ τοὺς κανονιστοὺς τῶν πλοίων προβαίνουσα
βραδέως ἡ νεκρικὴ πομπὴ ἐφθάσεν εἰς τὴν πρὸ τῆς προ-

κουσίας ασπίδων έπιμήκη πλατέων. Έκει τὸ φέρτερον ἑνα-
πετέθη ὑπὸ σιζιάδα λαμπρῶς εὐσεβισμένην καὶ ἀπαστρα-
πτοῦσαν ἀπὸ χρυσοῦν καὶ ἄργυρου. Έκει ἀνεγνώσθη ἐπὶ τοῦ
Μητροπολίτου Χερσονήσου, καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων ἡ
κεκοσμημένος ἀκόλουθός. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς, κατόπιον δὸς
θέοντος προστάγματος, εἰ συντάγματα τοῦ πεζικοῦ καὶ οἱ
λόχοι τοῦ περὶβολικοῦ ἐπερὶδύλονται τρεῖς καὶ κατόπιον ὅλα
τ' ἑπιτελοῦντα τῆν συνοδικίαν στρατιωτικὰ σῶματα παρή-
λασαν πρὸς τοῦ φερέτερον εἰς πυκνὰς σχηματισμένας φάλαγ-
γας καὶ παρουσιάζοντα ὅπλα. Ληξάνσης τῆς παρελεύσεως ἑ-
καστον σῶμα ἔλαβε τὴν διοικήσειαν δι' αὐτὸ θεῶν. Τὸ πε-
ζικὸν μὲ τὰ ὅπλα ὑπὸ μάλης ἐποποθετήθη ἑκατέρωθεν τοῦ
φερέτερον καὶ τῆς πομπῆς ὀπισθίον, ἐνῶ ἵλαι θεωρακοφό-
ροι κατεῖχον τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκλειον διὰ πυκνῆς φάλαγ-
γος τὰς τελευταίας τάξεις τῆς συνοδικίας.

Ἡ πομπὴ διὰ τοῦ κύκλου τῆς παραλίας ἔφθασε μετὰ μα-
κρὰν πορείαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Σαρπορίου,
ἐν τῷ μέσῳ τῶν ψαλμοῦδιῶν τῶν πολυαριθμῶν ψαλ-
τῶν, τοῦ ἔχον τῶν πενήμιως χοροῦμένων κωδόνων καὶ τοῦ
κρότου τῶν τηλεβόλων. Ἀνεγνώσθησαν ἐκεῖ αἱ ἐπολειπύ-
μεναι εὐχαὶ τοῦ νεκροῦ ἐναποθεθέντος ἐπὶ πολυτελοῦς ἐπι-
τάφου. Μεθ' οὗ διάσημος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἱε-
ροκήρυξ καὶ διδάσκαλος τοῦ Γένους Οἰκονόμος ἔ ἐξ Οἰ-
κουμένων ἐξεφώνησεν ἐπικήδειον πρὸς τὸν νεκρὸν τοῦ Πα-
τοιάρχου λόγον διαρκέσαντα πλέον τῶν δύο ὥρων καὶ βα-
θύτατα συγκινήσαντα τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα.

Μετὰ τὸν ἐπικήδειον λόγον ἔληξεν ἡ τελετὴ τῆς κηδεί-
ας, ἀλλ' ὁ νεκρὸς παρέμεινεν ἐπὶ τρεῖς ἀκόμη ἡμέρας εἰς
τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σαρπορίου, ἐκτεθειμένος, εἰς εὐλαβῆς
προσκόνημα.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν τὸ σῶμα τοῦ Πατοιάρχου Γοργο-
ρίου μετεφέρθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀνήκον-
τα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα καὶ ἐτάφη ἐνώπιον τῆς
ὄψας Πάλης πρὸς τὰ δεξιὰ, ὑπὸ μεγαλοπρεπῆ πασιτάδα.

Ἐπὶ πολλὰ παρήλθοι ἔκτοτε. Οἱ ἀπαρχοποιῶν καὶ οἱ
ἀνασκολοπιστοὶ καὶ οἱ ἄνομοι καὶ αἱ ἐκατόμβαι δὲν ἀπέσι-
σαν εἰς ματην. Ἡ Ἑλλὰς ἠλευθερώθη. Καὶ γόρσον εἰς τὴν
μοσῆος ἀποτίνοσα πρὸς τὸν Ἐπιτάρχον, τὴν διὰ τοῦ μαρ-
τυρίου αὐτοῦ καθαγιασάντα καὶ ζωπύοντα τὸν γρηγορο-
μάχον ἀγῶνά της, μετεκόμισε τὰ λείψανα αὐτοῦ τὰ δεσπῆ
καὶ εἰλαδῶς τὰ ἐναπέθεσεν ἐντός λαμπρακοῦ ἐν τῷ ναῶ
τῆς Μητροπόλεως. Μαρούσιον ἤρεισε τὸν ἀνδραγατῆ αὐ-
τοῦ καὶ τὸν μαρτυρικὸν τὸν θάνατον εἶθηκεν ἐποθήκαρ καὶ
ἐπόδειγμο τρεῖς ἐπιγρηγομένοις.

Ἐευγαλίνθη καὶ ἐχρηταϊώθη σήμερον ἡ Ἑλλὰς. Ταρι-
πτερον τὰ ὄνειρά της κεκλιῶσιν ἤδη τῆς θρησκείης Πύλας.
Καὶ μίαν ἐλπίδα, ἕνα πόθον εἰσεσθῆ θωπεύει, πταν ἡμέραν
ἀναμένει ν' ἀνατείλη:

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ Ἐδνομάστου
Πατοιάρχου, τὴν κωνόλιεσκον περιβεβλημένα, θὰ ἐπιανέλ-
θωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, ἐναποτιθέμενα ἐν με-
γαλοπρεπῆ τίμβῳ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκριβοῦς χώρου, ἐξ' οὗ
ἠωρήθη ἐκ θρόνου ὁ Γενάρχης, ἐπεὶ ἱερῶν καὶ δόσιων ἀ-
μνηρόμενος.

ΕΚΔΟΤΙΚΑ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

“ΘΑΡΡΟΥΣ”

ἘΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. 38

ΕΥΡΕΙΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

**ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ - ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ**

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ

**ΤΑΧΕΩΣ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΩΣ
ΕΚΤΟΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ**

ΤΕΛΕΙΟΝ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ὑπὸ τῆν Διεύθυνσιν τοῦ Διακεχωρισμένου Καλλιτέχρου κ.

Δ. Α. Γ. Ο. Τ.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑ ΠΑΣΑΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

